

PLAN DE CONVIVENCIA

CEIP EUSEBIO DA GUARDA

INDICE

- 1.- XUSTIFICACIÓN DO PLAN, FINS E PRINCIPIOS DA CONVIVENCIA.
- 2.- ANÁLISE DA SITUACIÓN.
- 3.- OBXECTIVOS DO PLAN DE CONVIVENCIA.
- 4.- DESCRICIÓN DAS ACTUACIÓNS E MEDIDAS QUE SE VAN DESENVOLVER PARA FAVORECER A CONVIVENCIA.
  - a. Actuacións organizativas, curriculares e de coordinación.
  - b. Actuacións dirixidas a garantir a participación da comunidade educativa.
  - c. Actuacións dirixidas á prevención de condutas contrarias ás normas de convivencia.
- 5.- PROTOCOLO PARA A PREVENCIÓN, DETECCIÓN E TRATAMENTO DAS SITUACIÓNS DE ACOSO ESCOLAR, DE CONFORMIDADE CO ESTABLECIDO NO ARTIGO 30.2 DA LEI 4/2011, DO 30 DE XUÑO.
- 6.- ACTUACIÓNS E MEDIDAS DOS DIFERENTES AXENTES EDUCATIVOS.
  - a) Actividades de acollida para o alumnado que se matricula por primeira vez no centro e para as súas familias.
  - b) Actividades para a sensibilización fronte aos casos de acoso e intimidación entre iguais, dirixidas á comunidade educativa.
  - c) Actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na igualdade entre homes e mulleres para previr posibles situacións de violencia de xénero.
  - d) Actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na non discriminación por razón de raza, sexo, procedencia e condición persoal ou social.
- 7.- NORMAS DE CONVIVENCIA DO CENTRO COA CONCRECIÓN DOS DEREITOS E DEBERES DOS DIFERENTES MEMBROS DA COMUNIDADE EDUCATIVA E PROTOCOLO PARA A SÚA DETECCIÓN E INCUMPRIMENTO.
- 8.- ESTABLECEMENTO DAS CONDUCTAS CONTRARIAS Á CONVIVENCIA E DAS CORRECCIÓNS QUE CORRESPONDAN AO SEU INCUMPRIMENTO.
- 9.- NORMAS PARA O FUNCIONAMENTO DA COMISIÓN DE CONVIVENCIA DO CENTRO, A SÚA COMPOSICIÓN, A PERIODICIDADE DAS REUNIÓNS E O PLAN DE ACTUACIÓN.
- 10.- MECANISMOS DE COORDINACIÓN E COLABORACIÓN INTERNA A NIVEL DE CENTRO, FAMILIAS E OUTROS CENTROS EDUCATIVOS OU ORGANISMOS DA CONTORNA.

11.- ESTRATEXIAS PARA REALIZAR A DIFUSIÓN DO PLAN DE CONVIVENCIA.

12.- PROCESOS DE SEGUIMIENTO, AVALIACIÓN E MELLORA DO PLAN DE CONVIVENCIA.

I.- XUSTIFICACIÓN, FINS E PRINCIPIOS DA CONVIVENCIA

O Plan de Convivencia do C.E.I.P. Eusebio da Guarda, da A Coruña, establécese conforme á lexislación vixente aplicable neste ámbito tanto a nivel estatal como na Comunidade Autónoma de Galicia:

- O Decreto 8/2015, do 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa, oriéntase aos seguintes fins:

- a) A garantía dun ambiente educativo de respecto mutuo que faga posible o cumprimento dos fins da educación e que permita facer efectivo o dereito e o deber de aproveitar de forma óptima os recursos que a sociedade pon a disposición do alumnado no posto escolar.
- b) A educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas.
- c) A prevención e tratamento das situacións de acoso escolar mediante medidas eficaces.
- d) O recoñecemento ao profesorado, en especial aos membros dos equipos directivos dos centros docentes, das facultades precisas para previr e corrixir as condutas contrarias á convivencia, así como da protección xurídica adecuada ás súas funcións.
- e) A corresponsabilidade das nais e pais ou das titoras ou titores no mantemento da convivencia nos centros docentes, como un dos principais deberes que lle corresponden en relación coa educación dos seus fillos ou fillas , pupilos ou pupilas.
- f) Promover a resolución pacífica dos conflitos e fomentar valores, actitudes e prácticas que permitan mellorar o grao de aceptación e cumprimento das normas.
- g) Avanzar no respecto entre todos os membros da comunidade educativa e na mellora da convivencia escolar.
- h) A promoción da sensibilización dos distintos sectores que interveñen na educación sobre a importancia da convivencia como parte fundamental para o desenvolvemento persoal e social do alumnado.

Para entender a conflictividade na escola, situámonos ante tres perspectivas diferentes e simultáneas en ocasións. Por unha banda, a preocupación do profesorado por algunhas condutas que abranguen a disrupción, a falta de disciplina e a falta de respecto como máis frecuentes. Doutra banda, a preocupación social referida principalmente ás agresións e actos vandálicos como perspectiva máis destacada. Por último, a preocupación do alumnado, centrada fundamentalmente entre o maltrato entre iguais e o illamento.

Á hora de abordar a conflitividade debemos ir eliminando mitos, como é o de supor que é un tema novo, de recente aparición e provocado unicamente pola evasión familiar, a falla de autoridade ou a xeración de pais e nais existentes hoxe en día. Tamén o que fai referencia a minimizar a gravidade dos conflitos ou, pola contra, o alarmismo social en casos determinados. Finalmente, o que leva a pensar que fai falla dureza no control e sanción de determinadas actuacións.

A aprendizaxe non é un proceso aséptico e impersoal que se da só nos centros educativos, nin é algo individual. Non podemos esquecer que cada alumno/a ten unha vida ao seu redor, nin tampouco seu desenvolvemento emocional ou as relacións persoais e intragrupoais que mantén. Lograr un bo clima de convivencia vai a facilitar ou a impedir a aprendizaxe. Debemos ter unha visión do conflito como algo inevitable que en ocasións ocorre dentro dun grupo, ofrecendo ao tempo ferramentas positivas para resolvelo.

Os factores de risco da violencia escolar aumentan a posibilidade de que esta se produza. No caso do agresor, algúns destes factores son a ausencia de empatía cas demais persoas, unha baixa autoestima, egocentrismo, fracaso escolar, maltrato familiar, malas prácticas de crianza, ausencia de sanción axeitada na escola para o comportamento violento, transmisión de estereotipos sexistas, etc... No caso da vítima, os factores de risco son as escasas habilidades sociais, nerviosismo excesivo, rasgos físicos ou culturais distintos, discapacidade ou pouca participación en actividades grupoais entre outros.

A educación é un feito colectivo, e a súa riqueza pode estar na variedade de relacións que se establecen tanto no centro como na aula e outros espazos escolares.

Os estudos destacan as seguintes **manifestacións da violencia nas aulas:**

- *Disrupción nas aulas:* a preocupación máis directa e a fonte de malestar máis importante dos docentes. Son situacións de aula que impiden o normal desenvolvemento da clase, obrigando ao profesorado a empregar cada vez máis tempo en controlar a disciplina e o orden. Probablemente sexa o fenómeno que máis preocupa ao profesorado no día a día do seu labor, e un dos que máis gravemente interfere na aprendizaxe da gran maioría do alumnado.
- *Faltas de disciplina nos centros e nas aulas:* conflitos entre profesorado e alumnado. Supoñen un paso máis da disrupción nas aulas. Trátase de condutas que implican unha maior ou menor dose de violencia (desde a resistencia ou o boicot pasivo ata o desafío e o insulto activo ao profesorado) que poden desestabilizar por completo a vida na aula. Con frecuencia trátase de fenómenos e condutas que non se dan sos e que traduciranse en problemas aínda máis graves no futuro se non se atallan con determinación.

- *Maltrato entre iguais.* Son os procesos de intimidación e victimización entre iguais, isto é, entre alumnos compañeiros/as de aula e de centro escolar, onde un/unha ou máis alumnos/as acosan e intimidan a outro/a a través de insultos, rumores, vexacións, illamento social, alcumes, ..
- *Vandalismo, danos materiais e agresión física.* Son xa estritamente fenómenos de violencia, tanto contra as cousas como contra as persoas. Son as que teñen máis impacto sobre as comunidades escolares e sobre a opinión pública en xeral.

No informe Delors, da UNESCO, indícase que a educación ao longo da vida susténtase en catro piares:

- *Aprender a coñecer,* combinando unha cultura xeral suficientemente ampla coa posibilidade de afondar no coñecemento nun pequeno número de materias. O que supón ademais o aprender a aprender para poder aproveitar as posibilidades que ofrece a educación ao longo da vida.
- *Aprender a facer,* a fin de adquirir non so unha cualificación profesional senón, máis xeralmente, unha competencia que capacite ao individuo para facer fronte a gran número de situacións e a traballar en equipo.
- *Aprender a vivir xuntos,* desenvolvendo a comprensión do outro e a percepción das formas de interdependencia, respectando os valores de pluralismo, comprensión mutua e paz.
- *Aprender a ser,* para que florezca mellor a propia personalidade e estar en condicións de obrar con crecente capacidade de autonomía, de xuízo e de responsabilidade persoal.

Hai principios que poden considerarse universais, e polo tanto, deben ser postos tamén en práctica nos centros educativos:

- Ser consciente dos propios sentimentos e dos demais.
- Mostrar empatía e comprender os puntos de vista dos demais.
- Facer fronte de forma positiva aos impulsos emocionais e de conduta e regulalos.
- Plantexarse obxectivos positivos e trazar plans para alcanzalos.
- Utilizar as dotes sociais positivas á hora de manexar as relacións.

“A clave para responder as cuestións que nos plantexan os nenos non é a de precipitarnos a darlles unha resposta. A clave é sermonealos menos e escoitalos máis; dicirlles menos e

mostrarlles máis; dirxilos menos e cuestionalos máis; substituír a coacción pola persuasión; forxarlles o carácter desde o interior de si mesmos, non a base de esixencias.”

2.- ANÁLISE DA SITUACIÓN.

2.1.- Datos do centro.

Trátase dun centro de titularidade pública. Os seus datos referenciais son:

Denominación: CEIP Eusebio da Guarda

Enderezo: Plaza de Pontevedra, nº 21

Teléfono: 981229264

Código do centro:15004988

Páxina web:ceip.eusebio.guarda@edu.xunta.es

2.2.- Características do centro e do seu contorno.

O CEIP Eusebio da Guarda é un centro público que está situado no casco urbano da cidade.

As familias pertencen á clase media na súa maioría, media baixa e nalgúns casos baixa.

O centro está coa matrícula completa e nalgúns casos por riba da ratio por aula.

2.3.- Aspectos da xestión e organización do centro que inflúen na convivencia.

O centro ten tres portas, das que se usan normalmente as dúas da fachada principal, tanto para saír, coma na entrada.

Hai dúas quendas de recreo, unha para E.I., 1º e 2º nivel de E.P; e outra para os niveis de 3º a 6º de E.P.

O comedor xestionado pola ANPA é de Cátering da Empresa JARDANAY. Neste espazo fixéronse varias reformas para a súa mellora. O persoal é fixo practicamente, o que confire unha certa estabilidade.

2.5.- Estado das relacións e da participación na vida do centro

O noso centro conta na actualidade con arredor de 700 alumnos e alumnas de Educación infantil e Primaria. A procedencia da maioría do alumnado é española. Ao non contar con servizo de transporte escolar o contacto e a comunicación entre os distintos sectores da comunidade educativo é constante e fluído. A asociación de nais e pais participa e colabora activamente nas iniciativas e vida do centro escolar. Colabora na prestación do servizo de comedor escolar e organiza as actividades extraescolares das tardes realizando unha

variada oferta das mesmas que se complementan coas ofertadas polo Concello. O centro conta na actualidade cunha plantilla de profesores y profesoras bastante estable xa que a maioría ten destino definitivo. Hai 19 unidades de primaria e 9 de infantil, 10 docentes especialistas, profesorado de PT, AL e a xefa do D.O., os cales forman un colectivo de profesoras e profesores con boas cualidades profesionais; e existindo en xeral unha boa disposición para participar nas iniciativas que se propoñen.

Nos últimos anos houbo unha formación importante en novas tecnoloxías.

Tamén forman parte da nosa Comunidade dúas coidadoras, un conserxe e o persoal de limpeza (contratada polo Concello).

2.6.- Conflitividade detectada no centro.

Non existe conflitividade salientable nas relacións que se dan no centro, algún incidente ocasional que é tratado rapidamente polos profesionais, para a súa resolución. Tampouco as familias presentan unha problemática determinada que provoque tensións ou xere intervencións educativas especiais.

2.7.- Actuacións desenvolvidas no ámbito da convivencia e efectividade destas.

As actuacións levadas a cabo encamiñanse ao desenvolvemento de comportamentos axeitados a boa convivencia, tratando de prever os conflitos, e de aparecer, resolvelos a través da participación, da comunicación e o entendemento para evitar que se convertan en problemas de conduta.

2.8. Resultado da enquisa levada a cabo en decembro do 2015

Os resultados da enquisa feita aos distintos sectores da comunidade educativa amosan un bo clima de convivencia no noso centro escolar.

2.9. Nova enquisa para o curso presente

Neste curso levouse a cabo unha nova enquisa para realizar unha diagnose e seguimento da convivencia escolar (Lei 4/20011 do 30 de xuño). Ao igual que no ano 2015, a enquisa fíxose mediante unha aplicación informática en liña, estendeuse a toda a comunidade educativa e foi anónima. E aínda que tivo carácter voluntario, si animamos á participación, co fin de mellorar a convivencia. En canto ao resultado da mesma haberá que esperar, pero en xeral consideramos a necesidade de traballar en primeiro termo dende a prevención.

3.- OBXECTIVOS

- Conseguir a integración de todo o alumnado sen discriminación por razón de raza, sexo ou idade.
- Fomentar a implicación das familias.
- Mellorar as relacións entre tódolos membros da Comunidade Educativa, implicándoos en todas as actividades encamiñadas a facilitar a convivencia no centro.
- Previr os conflitos dentro e entre os distintos sectores da Comunidade Educativa.
- Garantir un ambiente educativo de respecto mutuo que faga posible o cumprimento dos fins da educación e que permita facer efectivo o dereito e o deber de aproveitar de forma óptima os recursos que a sociedade pon á disposición do alumnado.
- Previr e tratar axeitadamente as situacións conflictivas ou de acoso escolar.
- Recoñecer ao profesorado e aos membros do equipo directivo do centro as facultades precisas para previr e corrixir as condutas contrarias á convivencia.
- Promover a resolución pacífica e dialogada dos conflitos e o fomento de valores, actitudes e prácticas que permitan mellorar o grao de aceptación das normas.
- Avanzar no respecto entre todos os membros da comunidade educativa e na mellora da convivencia escolar.
- Atención á diversidade.

4- DESCRICIÓN DAS ACTUACIÓNS E MEDIDAS QUE SE VAN DESENVOLVER PARA FAVORECER A CONVIVENCIA.

As normas básicas de convivencia do centro parten dos valores que a comunidade educativa, no marco da legalidade vixente, considera fundamentais para a educación e para a convivencia no Proxecto Educativo.

Estas normas básicas de convivencia, recollidas nas Normas de Organización, Funcionamento e Convivencia convértense, deste xeito, nun instrumento para a consecución dos principios educativos do centro xa que:

-Permiten crear oportunidades para respectar a diversidade e as diferenzas.

-Contribúen a desenvolver a autonomía moral, a participación democrática e a educación cidadá.

-Constitúen o marco de participación na vida do centro.

a. Actuacións organizativas, curriculares e de coordinación.

A acción titorial constitúe o marco indispensable e necesario para establecer unhas boas bases para a convivencia no grupo e por extensión á vida do colectivo total do alumnado. A capacidade do titor/a para canalizar e resolver os problemas relacionais, así como para crear un clima afectivo e integrador na aula no que teñan cabida todos e cada un dos alumnos/as do grupo, representa o factor máis influente na configuración das relacións persoais e é o elemento cruce sobre o que pivota o resto das actuacións con outros sectores da comunidade escolar.

A organización do aula, as estratexias de comunicación que se establecen con cada profesor/a, os vínculos relacionais, o axuste curricular e as diferentes adaptacións, as normas de aula e as rutinas que o titor/a utiliza no desempeño das súas tarefas son os elementos dun fenómeno interactivo que vai determinar substancialmente o proceso da convivencia no centro.

Medidas de mellora no grupo-clase:

Aínda que estas medidas enmárcanse esencialmente na Acción Titorial, é convinte que constitúan un referente metodolóxico unificado e xeneralizado para todo o profesorado co fin de evitar mensaxes incoherentes ou contraditorios que fosen prexudiciais para a consecución dos obxectivos fixados:

- Fomentar a aprendizaxe cooperativa.
- Reparto equilibrado de responsabilidades e tarefas entre o alumnado.
- Favorecer a autoestima cando se detecten situacións de infravaloración.
- Crear un clima de confianza aceptando as suxestións dos nenos/as.
- Rexeitar as actividades grupais discriminatorias, fomentando o compañeirismo.
- Establecer normas claras de funcionamento no centro cunha formulación positiva.
- Fomentar a participación en tarefas e responsabilidades do centro.
- Buzón de suxerencias e queixas: Trataríase de establecer un buzón ou caixa onde o alumnado poida depositar información que sirva para canalizar as súas suxestións, inquedanzas, problemas, queixas ou observacións en xeral. Estas manifestacións serían confidenciais e poderían servir en certa medida para obter datos de posibles situacións conflitivas que subxacen e que non son perceptibles a primeira ollada. Algúns nenos/as non sempre teñen estratexias suficientes para resolver os seus problemas ou inquedanzas, ou para verbalizalas na aula. Esta actividade deberá ser previamente informada e traballada no marco da titoría, para que sexa utilizada de forma rigorosa. O alumnado non debe valer-se deste sistema para transmitir información intranscendente ou banal que constituía una perda

de tempo innecesaria e desvirtúe o seu carácter participativo, consultivo e de prevención. A información recolleita trasladaríase aos responsables vinculados coa mesma para tratar de resolver e/ou determinar actuacións de mellora.

Realizar actividades de titoría programadas referidas a: relacións no grupo, fomento da amizade, educación para a cultura de paz, igualdade e non discriminación.

Facer seguimento do clima relacional (cuestionario sociométrico).

Habilidades sociais asertivas e de autocoñecemento (técnicas de autocontrol, etc...)

b. Actuacións dirixidas a garantir a participación da comunidade educativa.

O proceso formativo susténtase nunha estreita colaboración entre escola e familia sen a cal resulta difícil e en ocasións inútil o esforzo educativo. Consideramos que as seguintes son propostas necesarias de cooperación a ter en conta polas familias:

- Dar modelos positivos e intentar resolver os conflitos sen aceptar a violencia.
- Exercicio da autoridade que lles corresponde no proceso de educación e formación dos seus fillos/as.
- Cooperación co centro en casos de indisciplina, agresividade, etc.
- Colaboración co centro no proceso de ensino aprendizaxe e de integración escolar.
- Non desautorizar ao profesorado diante dos fillos/as.
- Fomentar nos seus fillos/as a construción de valores como o esforzo persoal, a constancia, a autonomía, o respecto cara aos demais.
- Coidar o crecemento emocional, ensinándolles a poñerse no lugar do outro e a controlarse emocionalmente.
- Impedir que os fillos/as accedan a contidos da TV, videoxogos ou Internet inadecuados á súa idade, ofrecéndolles alternativas.
- Evitar a sobreprotección dos seus fillos/as.
- Revalorizar o centro escolar como un espazo de ensino e de formación.

A información trasladarase en diferentes formatos e se porá a disposición da comunidade educativa.

c. Actuacións dirixidas á prevención de condutas contrarias ás normas de convivencia.

-Circular informativa ao inicio de cada curso. A dirección do centro remitirá ás familias una circular informativa lembrando as principais normas de organización e funcionamento do centro. Unha copia das normas estará dispoñible a través da web do centro.

-Reunións informativas titores-familias. Información ás familias ao principio de cada curso sobre o Plan de Convivencia e as Normas de Organización e Funcionamento do centro.

-Titorías. Debate e discusión sobre o Plan de Convivencia e as Normas de Organización e Funcionamento cos/coas alumnos/as dentro da aula.

5. O PROTOCOLO PARA A PREVENCIÓN, DETECCIÓN E TRATAMENTO DAS SITUACIÓNS DE ACOSO ESCOLAR, DE CONFORMIDADE CO ESTABLECIDO NO ARTIGO 30.2 DA LEI 4/2011, DO 30 DE XUÑO.

Introdución

O fenómeno denominado acoso escolar, maltrato entre iguais ou *bullying* atopámolo presente en toda a historia, aínda que nos últimos anos adquire maior interese e relevancia social. As interaccións e relacións entre iguais inciden no desenvolvemento social dos nenos e adolescentes, pero non sempre estas relacións son de carácter positivo.

O *bullying* ou acoso escolar vén definido como “unha conduta de persecución física e/ou psicolóxica que realiza un alumno ou alumna contra outro, ao que elixe como vítima de varios ataques” (Dan Olweus). Trátase, polo tanto, dunha situación continuada no tempo e de grande intensidade, na que unha das partes se sente poderosa e asume o papel de agresor ou acosador, en tanto que a outra, máis vulnerable, asume o papel de vítima ou acosada. Polo tanto, malia a alarma social creada por veces nos medios, non debe confundirse unha situación de acoso con pelexas puntuais ou con situacións nas que as dúas partes se atopan en situacións de igualdade.

Así, na Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa, abórdase por primeira vez no plano lexislativo o tratamento de situacións de acoso, partindo da definición destas situacións de acordo cos criterios xeralmente admitidos pola comunidade pedagóxica, e inclúe a problemática derivada do mal ou inadecuado uso das novas tecnoloxías e, ademais, recóllense os principios de protección integral das vítimas e de primacía do interese e protección destas no tratamento do acoso escolar.

A identificación do acoso escolar

No artigo 28 da Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa, incluído no capítulo III titulado “Prevención e tratamento das situacións de acoso escolar”, defínese o acoso escolar dicindo:

Para os efectos desta lei, considérase acoso escolar calquera forma de vexación ou malos tratos continuados no tempo dun alumno ou alumna por outro ou outra ou outros, xa sexa de carácter verbal, físico ou psicolóxico, incluído o illamento ou baleiro social, con independencia do lugar onde se produza. Terán a mesma consideración as condutas realizadas a través de medios electrónicos, telemáticos ou tecnolóxicos que teñan causa nunha relación que xurda no ámbito escolar.

Hai que diferenciar o acoso escolar doutras situacións disruptivas puntuais, que presentan a miúdo unha abordaxe diferente, aínda que requiren tamén dunha resposta efectiva.

Deben darse tres criterios para a súa identificación: **a existencia de intención de facer dano, a repetición das condutas agresivas e a duración no tempo.**

Existen diferentes manifestacións de maltrato que debemos coñecer tanto verbal, a través de insultos, alcumes, desprestixio...; coma físico, contra a persoa vítima ou os seus obxectos persoais. Tamén hai que ter en conta posibles situacións de intimidación, tales como ameazas, chantaxes, roubos... e, por último, situacións de illamento.

De xeito esquemático podemos considerar os seguintes tipos ou manifestacións do acoso (informe do Defensor do Pobo - UNICEF, 2000 e 2007)

Tipos de acoso	Modalidade de acoso	Manifestación
Exclusión e marxinação social	Activa	<ul style="list-style-type: none"> Non deixar participar.
	Pasiva	<ul style="list-style-type: none"> Ignorar.
Agresión verbal	Directa	<ul style="list-style-type: none"> Insultar, poñer alcumes ofensivos...
	Indirecta	<ul style="list-style-type: none"> Falar mal de alguén ás súas costas.
Agresión física	Directa	<ul style="list-style-type: none"> Pegar.
	Indirecta	<ul style="list-style-type: none"> Agachar cousas. Romper cousas. Roubar cousas.
Maltrato	Mixto	<ul style="list-style-type: none"> Ameazar para meter medo. Ameazar con armas. Obrigar a facer algo con ameazas (chantaxe).
	Acoso sexual físico	<ul style="list-style-type: none"> Actos.
	Acoso sexual verbal	<ul style="list-style-type: none"> Comentarios.
Notas <ul style="list-style-type: none"> Exemplos de manifestación cando se produce exclusión e marxinação social: minan a autoestima da persoa e fomentan a súa sensación de temor, rexeitamento, marxinação, humillación, ridiculización das súas opinións, burlas, acoso ou xestos de asco, desprezo ou agresividade dirixidos contra a vítima, pretende illar á persoa do resto do grupo e compañeiras ou compañeiros, no grupo e no centro. Exclusión, non dirixirle a palabra, difusión de rumores e calumnias contra a vítima e o seu aspecto..., na súa presenza ou na súa ausencia, comentarios relativos sobre o grupo ao que pertence (sexo, raza, relixión...), outros. Exemplos de manifestación cando se produce agresión verbal: palabras insultantes, humillacións, alcumes, ameazas, provocacións, desprestixio ou difusión de falsos rumores, menosprezos e ridiculización en público, resaltar defectos físicos, outros. Exemplos de manifestación cando se produce agresión física: incomodar (descolocarlle as cousas, tirar da roupa), intimidacións (ameazas de violencia física, amago de pegarlle...), maniféstase a través de agresións leves ou graves directas (asustar, golpes illados, empurróns, patadas, puñados, beliscos, golpes, tundas, pegar...), extorsións, furtos, roubos, danar as pertenzas da vítima, agocharlle as cousas (maltrato indirecto), uso de calquera obxecto para arremeter contra a persoa, outros. 		

Algunhas destas manifestacións de acoso poden exercerse a través das novas tecnoloxías da información e da comunicación (TIC): teléfono móbil, redes sociais... (ciberacoso). Algúns

exemplos de manifestación a través das TIC son: mensaxes de móbil ofensivas, intimidatorias ou non desexadas; correos electrónicos ofensivos, intimidatorios ou non desexados; utilización da súa imaxe sen permiso, gravacións de sucesos co móbil sen permiso, outros.

Os momentos e os lugares, e mesmo os medios, nos que pode producirse o acoso son múltiples: durante o recreo e nos patios, na fila, nos baños, nos corredores...; na aula, cando a profesora ou o profesor mira o encerado para dar unha explicación ou mentres se atende a algunha alumna ou alumno; nos cambios de clase, no comedor, no transporte escolar, nas entradas ou saídas do centro, no exterior do centro, a través do móbil (mensaxes, chamadas anónimas ...), por internet, a través das redes sociais, chat ou correo electrónico, outros.

Polas características da vítima pode haber manifestacións específicas de acoso: racista, homofóbico, sexista, dirixido a alumnado con discapacidade ...

A continuación expoñemos algunhas das consecuencias que poden reflectirse nunha situación de acoso ou maltrato entre iguais, tendo en conta que para a identificación destes síntomas, especialmente para a vítima, resulta fundamental a colaboración das familias:

Para a vítima: pode traducirse en fracaso escolar, trauma psicolóxico, risco físico, insatisfacción, ansiedade, infelicidade, problemas de personalidade, risco para o seu desenvolvemento equilibrado.

Para a/s persoas agresoras: pode ser a antesala dunha futura conduta delituosa, unha interpretación da obtención de poder baseada na agresión, que pode perpetuarse na vida adulta, e incluso unha supervaloración do feito violento como socialmente aceptable e recompensado.

Para os/as compañeiros/as observadores/as: pode conducir a unha actitude pasiva e compracente ante unha inxustiza e unha modelaxe equivocada da valía persoal.

Para erradicar as situacións de acoso escolar, e seguindo a Díaz Aguado, é necesario:

- Intervir ao primeiro sinal, para que a violencia non sexa grave nin se repita.
- A amizade e a integración como prevención: o traballo propio da aula debe permitir que todo o alumnado teña un grupo de amigos. Isto permitirá, ao mesmo tempo, mellorar a calidade de vida nas escolas e aprender habilidades sociais.
- Existen tres papeis que hai que previr, intervindo con toda a comunidade educativa: o de persoa agresora, o de vítima e o de persoa espectadora pasiva, que coñece a violencia pero non fai nada para evitala.

O Protocolo de actuación

Ten por obxecto que o profesorado dun centro educativo saiba como actuar nos posibles casos de acoso, pois é imprescindible que se actúe de xeito inmediato e decidido tanto co alumnado implicado (víctima, agresor ou agresores e espectadores) coma coas súas familias.

A persoa responsable da dirección do centro ou, de ser o caso, calquera outro membro do equipo directivo por delegación expresa daquel, dirixirá todas as actuacións que se deriven do desenvolvemento do presente protocolo.

Para favorecer o repartimento de responsabilidades e a coordinación na acción, propónse adoptar diferentes fases:

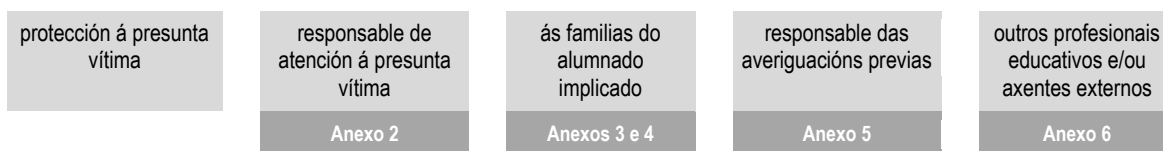
- fase primeira: coñecemento, identificación e comunicación da situación.
- fase segunda: recollida de información e rexistro.
- fase terceira: análise da información e adopción de medidas.
- fase cuarta: seguimento e avaliación das medidas adoptadas.

Propóñense, ademais, unha serie de documentos de apoio en **anexos** para lles facilitar aos centros educativos as distintas intervencións no desenvolvemento do protocolo. Cómpre recordar que toda a información que figure en todos os documentos empregados e que se recolla nas diferentes fases do protocolo terá carácter confidencial.

▪ Primeira fase. Coñecemento da situación. Identificación e comunicación.

Esta fase aporta pautas sobre que facer cando un alumno ou unha alumna se sinte vítima de acoso escolar, ou ben a familia, o profesorado ou algún compañeiro ou compañeira detecta unha situación deste tipo.

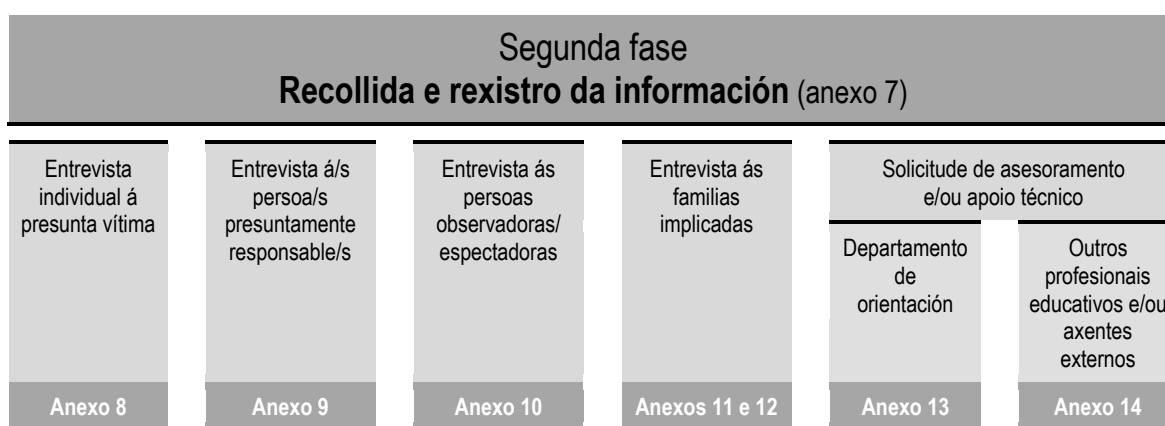

Cadro 1. Esquema da primeira fase do protocolo.

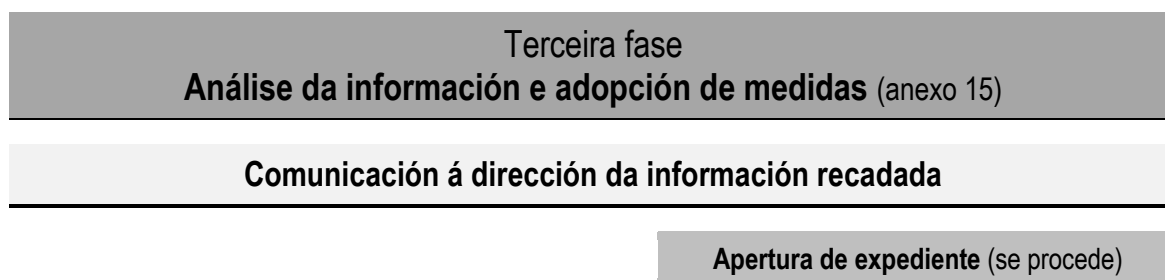
▪ Segunda fase. Recollida de información e rexistro.

O principal obxectivo é recadar os datos necesarios para dilucidar se os feitos denunciados constitúen ou non unha situación de acoso escolar.

Cadro 2. Esquema da segunda fase do protocolo.

▪ Terceira fase. Análise da información e adopción de medidas.

Adopción de medidas educativas (con independencia do proceso corrector)			Non	Si	
Protección e apoio á presunta vítima	Outras medidas			Medidas reeducadoras para a/s persoa/s agresora/s	Medidas provisionais para a/s persoa/s agresora/s
	Alumnado	Familias	Equipo docente		
Anexo 16	Anexo 16			Ver modelos normalizados	

Cadro 3. Esquema da terceira fase do protocolo.

- Cuarta fase. Seguimento e avaliación das medidas adoptadas (anexo 16)

Cuarta fase Seguimento e avaliación das medidas adoptadas		
Medidas	Grao de consecución	Avaliación
Anexo 16	Anexo 16	Anexo 16

Cadro 4. Esquema da cuarta fase do protocolo.

Recollemos os anexos ao final deste documento

Estratexias de prevención:

Estratexias organizativas e de prevención no centro

Entre as posibles estratexias organizativas e de prevención que contribúen á mellora do clima xeral do centro, pódense considerar:

- Promover a participación na elaboración e revisión dos documentos do centro, destacando os valores e normas que pretenden desenvolver actitudes prosociais de igualdade, respecto e diálogo, fomentando o consenso na toma de decisións.
- Potenciar o funcionamento da comisión de convivencia do centro.
- Estilo de dirección que favoreza a participación e a comunicación dos problemas (liderado).
- Solicitar o apoio e o asesoramento da orientadora ante os indicios ou situacións que poden derivar en posible acoso.
- Reunións periódicas dos titores por niveis co obxecto de deseñar accións conxuntas para a mellora da convivencia no centro. Adoptar estratexias organizativas que posibiliten a implicación de todo o profesorado nos labores tutoriais.

- Impulso e actuación de comisións de mediación e outras estratexias de tratamento e resolución de conflitos.
- Posibilidade de crear comisións de investigación, compostas por alumnado e profesorado, sobre problemáticas relacionadas con situacións de violencia escolar.
- Difusión á comunidade educativa, a través de diferentes medios, do Plan de convivencia e das NOF.
- Garantir que todos os membros da comunidade educativa coñezan os seus dereitos e deberes.
- Organización de grupos de traballo que favorezan as relacións persoais.
- Organización do centro respectuosa coa diversidade e aceptación desta como un valor positivo, fomentando a inclusión.
- Impulsar nas concrecións curriculares para os distintos ciclos ou cursos o desenvolvemento de todas as competencias básicas, en especial as competencias sociais e cívicas.
- Rexistro dos conflitos que se producen no centro co fin de ter unha visión global e introducir as modificacións necesarias na regulación da convivencia do centro.
- Divulgar entre o profesorado, alumnado e familias orientacións básicas sobre o acoso e a súa prevención.
- Protocolos de información ante unha situación de acoso.
- Establecer canles para a denuncia de situacións de acoso con garantía de confidencialidade: caixa de reclamacións, queixas e suxestións, taboleiro de denuncias e queixas vía telemática, correo electrónico de solicitude de axuda...
- Vixilancia en zonas comúns: aseos, corredores, recreos, entradas e saídas...
- Mellorar as zonas de ocio, organizar grupos de xogo...
- Introducción de estratexias específicas de desenvolvemento emocional, habilidades sociais e axuda persoal.
- Creación das condicións favorables para a inserción de programas de mellora da convivencia: programas específicos de resolución de conflitos, programas de mediación en conflitos e axuda entre iguais...
- Promover encontros, conferencias e obradoiros para a toda a comunidade educativa orientados á construción dunha convivencia positiva.
- Elaboración de orientacións e establecemento de programas de formación para todos os membros da comunidade educativa sobre a prevención e resolución de conflitos:
  - Formación específica do profesorado, elaboración de materiais e documentos, protocolos de actuación axustados ao propio centro,...
  - Formación de familias: pautas para previr o acoso e outras formas de violencia dende a familia. Impulsar a creación de Escolas de pais e nais.
  - Formación do alumnado: técnicas de resolución pacífica de conflitos.
- Elaboración de orientacións e establecemento de programas formativos dirixidos aos diferentes membros da comunidade educativa, coa intención de previr e actuar ante situacións de ciberacoso:

- Formación do profesorado e de familias: sensibilización sobre o uso saudable e razoable das TIC, aprender a lles transmitir aos menores a confianza suficiente para que poidan recorrer a eles en caso necesario, aprender a apoiar ao menor en caso de confirmarse o ciberacoso e, en caso de ameazas graves, presentar a correspondente denuncia no organismo competente.
- Formación ao alumnado: potenciar o uso positivo das TIC e o espírito crítico ante os contidos aos que acceden, ser coidadoso cos datos persoais -onde aparecen e a quen se proporcionan-, non responder a provocacións a través dos medios tecnolóxicos; cando unha ameaza é persistente, hai que gardar o que se poida a xeito de proba do sucedido, pechar a conexión e pedir axuda a unha persoa adulta.

Estratexias de prevención na aula

- Inclusión no Plan de acción tutorial da elaboración de normas de convivencia en cada clase, incluíndo de xeito explícito normas contra o acoso entre os compañeiros ou compañeiras, nas que se sensibilice sobre o dano que produce o maltrato e se faga explícito o rexeitamento de todos os tipos de violencia, así como propostas de recuperación en caso de incumprimento das normas.
- Realizar actividades de tutoría programadas no grupo referidas a:
  - Relacións no grupo.
  - Fomento da amizade.
  - Tarefas colaborativas.
  - Sensibilización fronte ao maltrato (respecto pola diferenza, promover a empatía emocional, rachar con mitos como o do chivato, aprender a ofrecer e pedir axuda, diferenciar entre amigos/as e compañeiros/as...).
  - Conciencia da importancia do coidado das relacións afectivas e emocionais.
  - Análise das relacións interpersoais, dos sentimentos e dos conflitos.
- Traballar no grupo habilidades sociais asertivas e de autoconñecemento que capaciten o alumnado para dar respostas axeitadas en diferentes contextos:
  - Educar para as relacións interpersoais igualitarias baseadas na valoración mutua e no respecto.
  - Exercitar técnicas de autocontrol, empatía e resistencia á frustración.
  - Desenvolver a través de métodos cooperativos habilidades prosociais e destrezas para a xestión das emocións.
  - Formar comisións de alumnos/as para a mellora da convivencia en xeral: equipos de mediación, axudantes de recreo...
  - Facilitarlle ao alumnado canles para que poida comunicarse co profesorado.
- Utilizar sesións de tutoría e xuntas de avaliación para detectar posibles situacións de acoso e/ou ciberacoso, analizando tamén os casos de absentismo escolar (Decreto 229/2011 de atención á diversidade)
- Manter a través da acción tutorial contactos periódicos coas familias para compartir información e asegurar unha mutua colaboración.
- Seguimento do clima relacional da aula. Aplicación e valoración de cuestionarios sociométricos.
- Para permitir unha verdadeira prevención, é prioritaria a concienciación do maior número de membros da comunidade escolar respecto de dous aspectos:

- Conseguir a comprensión o máis obxectiva posible do fenómeno de acoso escolar, empregando regularmente elementos de medición que permitan previr posibles situacións deste.
- Crear unha conciencia colectiva das normas mínimas de convivencia que todo membro desa comunidade ten que cumprir.

O ciberacoso: definición, criterios de identificación, protocolo de actuación e estratexias preventivas e ámbitos de actuación (profesorado e centro, alumnado e familias)

Tecnoloxías como internet e a telefonía móbil resultan ser ferramentas de grande importancia para a formación, a socialización, o ocio e o desenvolvemento de nenos e nenas e de adolescentes, pero, de igual xeito, a súa enorme potencialidade ao servizo de persoas con intención de facer dano pode supoñer a aparición de situacións nas que os/as menores se ven lesionados ou lesionadas polas accións doutras persoas.

A complexidade deste fenómeno deu lugar a gran cantidade de definicións. Neste protocolo optouse pola consideración do termo ciberacoso, entendido como aquelas situacións de acoso escolar nas que se empregan como medio as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC).

No artigo 28 da Lei 4/2011 propónse unha extensión da definición do acoso escolar, indicando que terán a mesma consideración as condutas de acoso realizadas a través de medios electrónicos, telemáticos ou tecnolóxicos que teñan causa nunha relación que xurda no ámbito escolar.

Tamén no punto 2 do artigo 12 da citada lei recóllese que:

Así mesmo, poderán corrixirse disciplinariamente as condutas do alumnado que, aínda que realizadas fóra do recinto escolar, estean motivadas ou directamente relacionadas coa vida escolar e lles afecten aos seus compañeiros ou a outros membros da comunidade educativa e, en particular, as actuacións que constitúen acoso escolar consonte o establecido polo artigo 28.

As posibles condutas contrarias ás normas de convivencia realizadas mediante o uso de medios electrónicos telemáticos ou tecnolóxicos que teñan conexión coa actividade escolar considéranse incluídas no ámbito de aplicación desta lei e demais normativa que a desenvolva.

Ademais, na mesma Lei 4/2011, no seu artigo 15, establécense entre as condutas gravemente prexudiciais para a convivencia:

A gravación, a manipulación e a difusión por calquera medio de imaxes ou informacións que atenten contra o dereito á honra, a dignidade da persoa, a intimidade persoal e familiar e a propia imaxe dos demais membros da comunidade educativa.

Definición de ciberacoso

O ciberacoso ou *ciberbullying* é o uso das redes sociais, correo electrónico, blogs e outros ámbitos das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) en prexuízo dunha ou máis persoas, ou da súa imaxe pública.

Se comparamos isto con casos típicos de acoso escolar, apréciase que, por unha parte, o ciberacoso non supón agresións físicas, pero, por outra, ten moito máis alcance tanto na

difusión espacial coma na temporal, cunha continuidade que pode ser permanente e non limitada ao horario escolar.

O ciberacoso supón o uso e difusión de información lesiva ou difamatoria (insultos, difamacións, ameazas, intimidación, seguimento persistente, envío reiterado de correos a alguén que non desexa recibilos, exclusión, boicot, humillacións, spam, distribución de datos e imaxes persoais, roubo e suplantación da identidade...) en formato electrónico a través de medios de comunicación como o correo electrónico, a mensaxería instantánea, as redes sociais, a mensaxería de texto a través de teléfonos ou dispositivos móbiles, a publicación de vídeos e fotografías en plataformas electrónicas de difusión de contidos, e calquera outra que poida xurdir con características similares.

Normalmente distínguense tres tipos de perigos aos que están expostas as persoas con internet: perigos persoais, acceso a contidos inapropiados e adicción. O ciberacoso inclúese no primeiro tipo.

Este ciberacoso presenta unhas características singulares: anonimato, inmediatez, efecto en cadea, alta dispoñibilidade e diversidade de canles e procedementos empregados.

Aínda que o ciberacoso pode parecer difuso, en tanto que se perpetra en moitas ocasións fóra do espazo físico do centro escolar, este, ao ter coñecemento da situación e sempre que estean implicados algúns dos seus alumnos ou alumnas, ten a obriga de actuar coa mesma consideración de acoso escolar, sempre que as condutas realizadas a través de medios electrónicos, telemáticos ou tecnolóxicos teñan conexión coa vida escolar.

Criterios de identificación do ciberacoso

O ciberacoso caracterízase polos seguintes aspectos:

- A situación perdura no tempo. Quedan excluídas as accións puntuais que, aínda que puidesen ser un delito, non constitúen ciberacoso.
- Adoita existir contacto ou relación previa no mundo físico entre vítima e persoa ou persoas acosadora/s.
- Existe intención de causar dano, aínda que non sempre se dá nos primeiros estadios do proceso.
- Realízase mediante o emprego de medios TIC. Pode tratarse de internet ou calquera dos servizos asociados: teléfono móbil, redes sociais, plataformas de difusión de contidos, foros, blogs...

Unha vez que se verificou unha posible situación de ciberacoso, o centro educativo deberá traballar de xeito inmediato e simultáneo en tres liñas de actuación: valoración, comunicación e accións de protección.

Protocolo de actuación

Ante situacións de ciberacoso será de aplicación o establecido no protocolo de acoso escolar que se desenvolve neste documento, para o que se terán en consideración as seguintes particularidades:

- É imprescindible conservar as probas do ciberacoso durante todo o tempo, sexa cal fose a forma na que se manifeste. Para esta conservación poderán capturarse pantallas en modo imaxe e vídeo, imprimir páxinas, copiar ficheiros... aspecto que deberá realizarse antes de iniciar calquera actuación coa posible persoa agresora ou persoas agresoras.
- Tratar de identificar as posibles persoas autoras do ciberacoso (atopar o seu enderezo IP, acudir a especialistas en informática e ás forzas e corpos da seguridade do Estado), pero, en todo caso, sen lesionar os dereitos de ningunha persoa.
- Contactar coa compañía do medio empregado para cometer o acoso (compañía de teléfono, propietario do dominio ou sitio web etc.) coa finalidade de coñecer o procedemento que cómpre seguir para obter a información necesaria.
- Se é o caso, denunciar o acoso ás forzas e corpos de seguridade do Estado que dispoñen de unidades de delitos informáticos (Policía Nacional, Garda Civil e Policía Autonómica).
- Todas estas accións deberán estar enmarcadas na máis absoluta discreción e confidencialidade.

Estratexias preventivas

Ante situacións de ciberacoso serán válidas moitas das estratexias establecidas no protocolo de acoso escolar desenvolvidas neste documento, aínda que se indican neste apartado algunhas máis específicas e particulares do ciberacoso.

Os profesionais do ensino deben estar atentos á maneira en como utilizan eles mesmos e como utiliza o alumnado os medios informáticos e ter claro como actuar en cada situación, como guiar o alumnado e como aconsellar as familias, de aí que se deban potenciar as boas prácticas nestes tres ámbitos de actuación:

Profesorado e centro

- Coñecer o funcionamento da web, en especial das redes sociais, para dominar o medio e poder aconsellar o alumnado e as familias.
- Aplicar medidas de seguridade nos equipos informáticos escolares (controlar o software instalado, as contas de usuario, o almacenamento de documentos, quen utiliza os equipos en cada hora etc.).
- Establecer normas de uso dos equipos na aula (definir que pode e que non pode facer o alumnado, como debe organizar o seu material, respectar o material doutro alumnado, onde pode ou non pode acceder etc.).
- Empregar sistemas de control e filtrado (facen revisións periódicas, monitorizar os equipos do alumnado mentres traballan –co seu coñecemento–, filtrar e bloquear páxinas, contidos ou programas non desexados etc.).

- Realizar un uso didáctico e controlado das redes en sentido positivo, como actividade, incluíndo as boas prácticas, a seguridade e a prevención como contidos.
- Detección de problemas: documentarse sobre a sintomatoloxía dos problemas e estar atento a calquera indicio de ciberacoso ou malas prácticas.
- Evidentemente, en aulas que son utilizadas por varios grupos de alumnado, debe haber unha boa coordinación entre o profesorado en canto a normas e medidas.

Alumnado

- Aconsellar que controlen a súa identificación e a circulación dos seus datos persoais (alias, ingreso en grupos etc.). En concreto, algunhas recomendacións habituais son:
  - Non crear contas en foros e redes sociais cos datos persoais, senón utilizando alias. Comunicar a propia identidade de forma privada só a aqueloutros membros cos que hai confianza e interesa que nos identifiquen.
  - Non establecer citas ou outras actividades presenciais con persoas que non coñecesen antes persoalmente, isto é, fóra da rede.
  - Non comunicar o domicilio, datos de contacto, datos bancarios etc.; tampouco datos persoais de terceiras persoas.
  - Sondar periodicamente a rede mediante un buscador, para saber se os seus datos persoais ou imaxes figuran nalgunha web.
- Consellos para non acosar: aproveitar o papel dos docentes para conciencialos de que a web non é o lugar apropiado para resolver diferenzas con outras persoas, e que a emisión de mensaxes hostís remata sendo prexudicial para todos. Promover o respecto e a prudencia.
- Consellos para non ser acosado: ser prudente e respectuoso ao empregar a web para comunicarse cos demais. Moitas veces os conflitos comezan por malentendidos ou comentarios inoportunos. Non expoñerse excesivamente aos comentarios dos demais contando temas persoais. Pedir axuda inmediatamente a familiares e profesorado ante as primeiras evidencias de acoso.
- Consellos para non tolerar o acoso: mentalizarse de que o acoso é un problema de todos, e non admitir que outros teñan actitudes negativas ou exerzan presión sobre terceiras persoas. Mostrarse conciliador e denunciar sen demora calquera caso de acoso do que se teña coñecemento.

Familias

- Adecuar as medidas de seguridade e control á vulnerabilidade dos seus fillos ou das súas fillas, dándolles máis autonomía a cambio de responsabilidade segundo se fagan máis maduros ou maduras.
- Aceptar internet como un instrumento que pode resultar beneficioso se se utiliza ben.
- Tratar de non exercer de policía, senón de conseguir que os seus fillos ou as súas fillas acepten como natural certo grao de control. O mellor é que acorden conxuntamente unha serie de condicións para o uso da web (horario, tipo de contidos), tanto mediante os ordenadores coma os móbiles.

- Se fose posible, promover que o alumnado non manexe o ordenador pechado no seu cuarto, senón en presenza doutros familiares. Evitar forzalo a que nos permita ver a pantalla; é moito máis efectivo ter confianza para preguntarlle con quen se comunica e conte de forma natural que é o que fai na rede. O ideal é darlle apoio, implicarse nos seus proxectos, ou mesmo facerse membro das mesmas redes sociais.
- Estar atentos a calquera síntoma de desacougo, cambios de humor repentinos etc., sobre todo se coinciden cos accesos á web.
- Sondar periodicamente a rede mediante un buscador para detectar imaxes, datos persoais ou comunicacións dos seus fillos ou das súas fillas.

Será beneficioso manter un contacto profesorado-familia para comunicar calquera síntoma de acoso que se detecte no alumnado e tomar medidas canto antes.

A partir de aquí podemos consultar outros aspectos (responsabilidades xurídicas, protección de datos, información de interese, anexos) no Protocolo de acoso escolar, na páxina web da Consellería: <http://www.edu.xunta.es/portal/node/9678>

6. ACTUACIÓNS E MEDIDAS DOS DIFERENTES AXENTES EDUCATIVOS

a) Actividades de acollida para o alumnado que se matricula por primeira vez no centro e para as súas familias.

As actividades de acollida teñen como finalidade facilitar o proceso de escolarización, a adaptación e a integración do alumnado de novo ingreso no centro ao entorno escolar.

Para o alumnado de educación infantil que se incorpora ao sistema educativo existe un Plan de Adaptación específico. Para o resto de alumnado que se incorpore ao centro establecerase un plan de acollida co fin de:

- Axudar ao alumnado a integrarse plenamente no centro.
- Atender ás necesidades educativas e comunicativas se as hai.
- Favorecer no centro un clima de convivencia, respecto e tolerancia.

Para o cumprimento destes obxectivos levaranse a cabo diferentes medidas respecto a:

1. Equipo Directivo:

- Establecer o primeiro contacto coa familia para facilitarlles información sobre o sistema educativo e coñecer o centro.
- Traslado de información ao profesorado que atenda aos alumnos e alumnas.
- Apoio e colaboración en cuestións sociofamiliares.

2. Departamento de Orientación:

- Orientar e asesorar na elaboración, seguimento e avaliación.
- O orientador/a asesorará sobre as actuacións e decisións de carácter pedagóxico.

3. Titor/a:

Coa familia

- Solicitar, nunha primeira entrevista, a información necesaria.
- Facilitar á familia a información que necesite.
- Establecer coa familia pautas para un contacto constante e frecuente co centro.

Co alumno/a:

- Recibir ao alumno/a.
- Determinación do seu nivel de competencia lingüística no caso de alumnado procedente do estranxeiro.
- Realizar a avaliación inicial (valoración da súa escolarización previa e das súas habilidades básicas en lectoescritura e matemáticas e as posibles necesidades específicas).
- Servir de enlace e referente co profesorado e os compañeiros/as.
- Amosar o centro, dar a coñecer as normas, as pautas de comportamento, o traballo, etc.
- Informar sobre actividades e situacións escolares que poidan resultar novidosas.
- Facer participar activamente ao alumno/a en aqueles aspectos nos que sexa competente.

Co Grupo:

- Informar sobre o novo compañeiro/a.
- Organizar actividades que faciliten a súa integración escolar e afectiva.
- Seguimento do proceso de integración
- Adaptar a resposta educativa ás necesidades do alumno (solicitando a colaboración necesaria).

4. Profesorado especialista:

- Traslado de información.
- Proporcionar un trato afectuoso.
- Aportar información ao titor/a.
- Explicación de pautas e normas de comportamento.
- Ter en conta unha visión global de todas as actividades e persoas que inciden no proceso de adaptación.

5. Criterios de adscripción ao grupo:

En principio adscribirase ao alumno/a ao nivel que lle corresponda segundo o certificado de escolarización do centro de procedencia que achegue a familia. No alumnado procedente do estranxeiro, o/a orientador/a realizará a correspondente proposta de escolarización atendendo ao disposto na normativa.

6. Actuacións na aula:

- Informar ao grupo sobre o novo compañeiro/a de forma que comece o proceso de aceptación. De proceder do estranxeiro: do seu país de orixe, a lingua que fala, informar ao grupo no coñecemento das posibles pautas culturais disonantes coas nosas, explicándoas no seu contexto.
- É conveniente avaliar e examinar de cando en vez colectivamente o proceso de integración do novo compañeiro/a, detectando posibles dificultades e fixando tarefas para corrixilas.
- Aceptar o proceso coñecido como "etapa silenciosa" pola que pasan moitos alumnos/as que se ven inmersos neste proceso.
- Abordar de xeito inmediato situacións de rexeitamento, xenofobia ou discriminación que poidan darse, sexa no grupo ou fóra do aula, para atallalas o máis rapidamente posible e tratar de cambiar a actitude do alumnado implicado.

b) Actividades para a sensibilización fronte aos casos de acoso e intimidación entre iguais, dirixidas á comunidade educativa.

- Programas de habilidades e competencias sociais. Realizaranse dende o Departamento de Orientación.
- Plan Director de Convivencia. Charlas dirixidas ao alumnado e á comunidade educativa sobre o acoso escolar, ciberacoso,...
- Actividades dirixidas ao alumnado sobre navegación segura en Internet e uso responsable das novas tecnoloxías.

c) Actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na igualdade entre homes e mulleres para previr posibles situacións de violencia de xénero.

O compromiso da tarefa formativa de desenvolver no alumnado a súa capacidade para adquirir habilidades na resolución pacífica dos conflitos, lévanos necesariamente a suscitar nos o respecto da igualdade de sexos.

A educación para a igualdade entre homes e mulleres debe ocupar un lugar preeminente na educación en valores que pretendemos, pois hoxe é máis urxente que nunca inculcar a necesidade do rexeitamento ás desigualdades e discriminacións derivadas da pertenza a un determinado sexo.

A educación escolar debe contribuír a que os alumnos e alumnas sexan capaces de identificar situacións nas que se produce este tipo de discriminación polo xénero, de analizar as súas causas e de actuar eles mesmos á súa vez de acordo con estes valores igualitarios. A escola debe ofrecer alternativas ao sexismo existente na sociedade, debe ser unha escola xusta e, polo tanto, coeducativa. Debe aplicar a perspectiva de xénero nas accións diarias do centro.

Accións dirixidas á comunidade escolar:

- Tratamento da linguaxe: uso dunha linguaxe non sexista, no que se contemple e visualícese o xénero feminino. Os escritos e documentos dirixidos desde o centro así como desde a ANPA terán en conta este aspecto na redacción de comunicados e documentos para transmitir a información.
- Sensibilizar e concienciar ás alumnas no interese polo coñecemento científico-tecnolóxico co fin de ampliar os campos posibles de elección nas súas expectativas profesionais.
- Realización de actividades de divulgación e/ou formación (charlas, talleres, etc.) sobre coeducación e dirixidas á comunidade educativa.

Accións no centro:

- Reparto equilibrado de tarefas e responsabilidades entre o alumnado de ambos sexos.
- Igualdade de trato entre o alumnado en todos os aspectos educativos (curriculares, organizativos, metodolóxicos, actitudinais, etc.)
- Criterios de selección de textos e materiais curriculares que contemplan un tratamento equilibrado de xénero que non sexa sexista (linguaxe, roles, imaxes, currículo oculto, etc.).
- Tratar de erradicar os comportamentos e actitudes relacionais entre o alumnado que non sexan igualitarios. Romper desde a aula os estereotipos sexistas.
- Encauzar o rol de protagonismo que ostentan os varóns cara a situacións de liderado compartido e relacións afectivas coas súas compañeiras.
- A perspectiva de xénero debe estar incluída e debe ser tida en conta en todas as áreas. O labor máis importante respecto diso desenvólvese obviamente na titoría, con todo o compromiso debe ser asumido por todo o profesorado. As actuacións educativas serán máis efectivas canto máis interiorizadas estean polos equipos educativos.
- Enfrontar o tema da violencia cara ás mulleres. Debemos abordar este tema como un compromiso social e educativo. A escola non pode mirar cara a outro lado e reforzar as ideas que sustentan a violencia contra as mulleres. A violencia de xénero non é un problema que afecta ao ámbito privado senón que é unha expresión extrema e brutal dunha desigualdade subxacente na nosa sociedade, sustentada nunha violencia cultural e

estrutural que debe ser combatida en varios ámbitos simultaneamente: xudicial, policial, sanitario, medios de comunicación, publicidade, pero sobre todo no ámbito da educación.

- Impulsar actividades sobre coeducación dirixidas ao alumnado (talleres, charlas, conmemoracións, etc.)

- Colaborar con outras institucións e organismos para ofrecer recursos e actividades sobre coeducación.

d) Actividades dirixidas á sensibilización da comunidade educativa na non discriminación por razón de raza, sexo, procedencia e condición persoal ou social.

- Celebración de datas que sensibilicen a toda a comunidade educativa nos valores democráticos: a tolerancia, igualdade, o respecto, o diálogo, a resolución de conflitos de forma pacífica e a non violencia: Día Internacional contra a Violencia de Xénero, Día da Declaración Universal dos Dereitos Humanos, Día escolar da non Violencia e da Paz , Día Internacional da Muller,...

e) Medidas de carácter organizativo que posibiliten a adecuada vixilancia dos espazos e dos tempos considerados de risco, como os recreos, as entradas e saídas do centro e os cambios de clase nos corredores.

- O Departamento de Orientación elaborará e desenvolverá un programa que contribúa á adquisición de habilidades e competencias sociais por parte do alumnado como complemento das medidas correctoras das condutas contrarias á convivencia, dirixido ao alumnado que incorra reiteradamente en condutas disruptivas, coa finalidade de mellorar a súa integración no centro docente.

- Así mesmo, elaborárase e desenvolverase un programa que contribúa á adquisición de habilidades e competencias sociais específico para aquel alumnado que, como consecuencia da imposición das medidas correctoras, estea temporalmente privado do seu dereito de asistencia ao centro. Este programa aplicarase coordinadamente entre o Departamento de Orientación e o profesorado titor, que procurarán implicar o resto do profesorado e as familias e, de ser o caso, os servizos sociais correspondentes, para lograr conxuntamente o desenvolvemento adecuado do proceso educativo e das accións propostas.

O recreo e o xogo:

O período de recreo é un dos momentos onde se producen con frecuencia incidencias ou conflitos entre o alumnado. O patio de recreo é o espazo de xogo que os nenos e nenas utilizan fóra xa dos límites da aula para establecer relacións máis libres e onde a interacción con outros grupos é maior. Por este motivo poden xurdir conflitos case sempre ocasionados pola confluencia de intereses, os problemas de integración social, a competitividade e as rivalidades persoais, a agresividade, etc.

É por iso que resulta tamén un espazo educativo proveitoso onde se establecen unhas normas de funcionamento claras e precisas que todo o profesorado debe aplicar de forma xeneralizada e coordinada. Para iso debe haber unha organización definida de uso dos espazos de xogo. Esta organización recollerase nas Normas de Organización, Funcionamento e Convivencia.

7.- NORMAS DE CONVIVENCIA DO CENTRO COA CONCRECIÓN DOS DEREITOS E DEBERES DOS DIFERENTES MEMBROS DA COMUNIDADE EDUCATIVA.

Expoñemos a continuación a concreción dos dereitos e deberes dos diferentes membros da comunidade educativa , tal como se recolle nas Normas de Organización, Funcionamento e Convivencia (NOFC).

DEREITOS E DEBERES

1.1. Das nais, pais e titores legais.

1.1.1.-Dereitos:

- A seren informados de todo o relativo á ensinanza e formación dos seus fillos ou pupilos, especialmente das faltas de asistencia e dos resultados académicos.
- A solicitaren aclaracións e posibles rectificacións sobre o rendimento e avaliacións dos seus fillos.
- A seren informados e ouvidos nos procedementos disciplinarios para a imposición de medidas correctoras de conductas contrarias á convivencia, dos seus fillos ou pupilos.
- A seren recibidos polos titores, profesorado ou equipo directivo.
- A participaren no funcionamento do centro a través dos seus representantes no Consello Escolar e formar parte, libremente, da asociación de nais e pais existente no centro.
- A seren informados da programación xeral anual e das actividades complementarias e extraescolares que se realicen.

- A elixir entre as optativas ofertadas polo centro para a formación relixiosa dos seus fillos, ou ben valores sociais e cívicos.
- Á reserva que o centro ten que gardar sobre as súas circunstancias persoais e familiares.

1.1.2.-Deberes:

- Enviar os seus fillos ou pupilos ó centro en perfecto estado de aseo, sendo puntuais nas entradas e saídas, e cumprindo cos horarios establecidos.
- Velar polo normal desenvolvemento das tarefas encomendadas ós seus fillos ou pupilos procurándolles os materiais e recursos recomendados para a aula.
- Colaborar na mellora da formación e do rendemento do seu fillo ou pupilo.
- Asistir ás reunións colectivas convocadas pola dirección ou tutores.
- A responder do comportamento dos seus fillos ou pupilos e facerse cargo dos danos (tanto en bens común como de particulares, realizados voluntariamente ou por negligencia) ocasionados, cando así o sancione a comisión de convivencia.
- Coñecer, cumprir, facer cumprir e colaborar coas normas do centro docente.
- De informar ao profesorado sobre posibles deficiencias físicas ou psíquicas dos seus fillos ou pupilos e colaborar na adopción das medidas pertinentes.
- De informar ao profesorado de todo canto lles sexa solicitado, sempre que afecte á educación dos seus fillos ou pupilos.
- De reter nos propios domicilios ós nenos con febre ou calquera enfermidade infectocontaxiosa durante o período de convalecencia que as autoridades sanitarias consideren oportuno.
- Non enviar ao centro ao alumnado infestado con parásitos mentres non estea totalmente desparasitado.

1.1.3. Procedementos a seguir polos pais, nais, tutores legais:

- Os pais, nais, tutores, xustificarán as faltas de asistencia, así como as saídas do centro en horario lectivo.
- As familias respectarán os horarios establecidos.
- As familias e tutores do alumnado, tanto de infantil como de primaria non entrarán no centro, agás en circunstancias que estean debidamente xustificadas.
- Os pais, nais, tutores legais, deberán comunicar ante o profesorado, tutores de curso ou á dirección do centro calquer posible incumprimento das normas de organización e funcionamento; mellor persoalmente, pero tamén a través do correo electrónico do centro ou telefónicamente.
- O cambio de optativas só se poderá realizar durante o período de formalización de matrícula do 20 ó 30 de xuño e durante o periodo non lectivo de sembro.

1.2. Do profesorado.

1.2.1 Dereitos:

- Recibir unha formación e actualización permanentes.

- Realizar o seu traballo nas mellores condición posibles e cos medios máis axeitados, respectando a lexislación existente.
- Participar nos órganos do centro e nas diversas actividades que se programen.
- Colaborar na programación da materia que imparte.
- Liberdade de cátedra dentro do respecto ó PEC (Proxecto Educativo de Centro).
- Ser respectado na súa dignidade persoal non sufrindo discriminacións nen humillacións físicas ou morais.
- Á reserva que o centro ten que gardar sobre as súas circunstancias persoais e familiares.

1.2.2. Deberes:

- Elaborar as programacións de aula.
- Actuar de acordo co establecido no PXA (Plan Xeral Anual).
- Fomentar a capacidade e actitude crítica do seu alumnado. Impartir unha ensinanza exenta de adoutramento ou manipulación ideolóxica.
- Asistir ás reunións de claustro, departamento, avaliación e calquera outra que sexa convocada pola dirección.
- Participar no desenvolvemento de plan de acción tutorial e nas actividades de orientación, baixo a coordinación da xefatura de estudos.
- Colaborar cos proxectos educativos e curricular do centro.
- Coñecer as características persoais e a situación familiar do alumnado que repercutan no rendemento académico.
- Coordinar as adaptacións curriculares necesarias para alumnado do grupo do que é responsable.
- Atender ó alumnado mentres éste permaneza no centro en períodos de lecer.
- Fomentar a colaboración das familias nas actividades de apoio á aprendizaxe e orientación dos seus fillos.
- Facilitar a cooperación educativa coas familias.
- Os representantes do profesorado elixidos voluntariamente para formar parte do Consello Escolar do centro, teñen o deber de asistir ás reunións dese órgano.
- Pertencer a un equipo de traballo: biblioteca, complementarias, tics, ludoteca, ...
- Realizar gardas de clase, recreo e entradas. E acompañar ao alumnado nas saídas aos recreos e ao fin da xornada lectiva do alumnado.
- Establecer unha data de visita e reunión cos pais, nais, tutores legais.
- Controlar a asistencia do alumnado e comunicala como se estableza no centro.
- Procurar un ambiente non discriminatorio na aula fomentando a colaboración entre iguais e a realización de actividades independentemente do sexo.
- Intervir en situación de conflito entre o alumnado ofrecendo solución positivas e pacíficas.

1.2.3. Procedementos a seguir polo profesorado:

- O profesorado debe ser puntual, tanto a primeira hora da mañá como no inicio de cada clase.
- Dentro do período que abrangue cada clase non debe saír ningún alumno da aula agás para facer fotocopias ou ir aos aseos, evitarase que estea fóra da aula máis dun alumno/a.

- Na aula o profesorado non poderá utilizar os teléfonos móbiles, agás situacións educativas concretas. No patio, cando estea de garda, deberá evitar o uso do teléfono.
- Na aula o profesorado non utilizará os ordenadores para asuntos persoais.
- O profesorado especialista comunicará ós titores as faltas de orden na aula.
- Non se expulsará ao alumnado de clase, senón que se deben utilizar as faltas de orde e comportamento e, se o feito é especialmente grave, acompañalo ante a dirección do centro e abrir os informes pertinentes.
- En ningún caso se deben tolerar faltas de indisciplina ou respecto. Neste caso será primeiramente o profesorado correspondente quen adopte as medidas oportunas e logo comunicará a incidencia á titora ou titor e, de non solucionarse informarase á dirección do centro, e ésta, de ser necesario convocará a Comisión de Convivencia.
- Para facilitar o traballo da conserxería e mellorar o servizo, pídese que o profesorado planifique ben o traballo para minimizar o número de fotocopias a realizar o máximo posible. A ser posible facelas cun día de adianto e sobre todo non se deben pedir ó momento, agás que sexa estritamente necesario.
- As horas de permiso deben pedirse, sempre que sexa posible, por anticipado. As horas de curso de formación do profesorado en horario lectivo, segundo circular de inspección, van a cargo das horas de asuntos propios, agás naqueles cursos nos que se exprese o contrario na convocatoria. A participación en actividades de formación organizadas por universidades ou asociacións profesionáis en horario lectivo deberá ser solicitada ó delegado provincial a través da dirección do centro con, alomenos, dez días de anticipación.
- O profesorado deberá participar nas diversas actividades que se programen ó longo do curso, recollidas na PXA.
- O profesorado debe respectar os dereitos e facer cumprir os deberes ao alumnado.
- Asegurarse de cerrar as aulas e apagar as luces da clase, así como os equipos informáticos ao remate da xornada lectiva.
- Non se permitirá o acceso do alumnado á aula correspondente unha vez rematado o período de clase mesmo por esquecer libretas, libros,...
- O profesorado de garda será o encargado de controlar as entradas de todo o alumnado tanto na primeira hora da mañá como nos recreos segundo o establecido pola xefatura de estudos ao comezo de cada curso.
- Ser discretos e non divulgar situación ou problemas internos do centro, respectando o dereito á intimidade persoal e profesional dos membros da comunidade escolar.

1.3. Do alumnado.

1.3.1 Dereitos:

- A recibir unha formación de calidade que asegure o desenvolvemento da súa personalidade e fomente a súa capacidade e actitude crítica.
- Á igualdade de oportunidades e a non ser discriminado por razón de raza, sexo ou capacidade económica, crenza relixiosa...
- A recibir todo tipo de axuda nos seus estudos e as medidas compensatorias que lle cómpren.

- A ser respectado polo profesorado e compañeiros. O alumnado non poderá ser obxecto de trato vexatorio, nin verse afectado na súa integridade física e dignidade persoal.
- A toda protección integral contra toda agresión física ou moral e, en particular contra as situacións de acoso escolar.
- Ao respecto á súa liberdade de conciencia e a poder expresar libremente ás súas opinións respectando os dereitos dos demais.
- Á axuda precisa, no caso de accidente ou enfermidade prolongada, para que non supoña detrimento do rendemento escolar.
- A participar na vida do centro.
- A manifestar as súas discrepancias. Cando esta discrepancia teña carácter colectivo (aula, centro) debe ser comunicada ao titor ou á xefatura de estudos. Nas manifestacións de carácter colectivo debe asegurarse a participación de todo o colectivo de alumnos implicados e seguir unas pautas de seriedade.
- A ser avaliado con obxectividade e a recibir as aclaracións e explicacións pertinentes por parte do seu profesorado. Neste senso, todo alumno ou alumna ten dereito a poder ver e revisar, xunto co seu profesor ou profesora, os seus exames. Tamén a reclamar contra as decisións e calificacións de final de curso ou ciclo.
- Á reserva que o centro ten que gardar sobre as súas circunstancias persoais e familiares, mesmo o incumprimento dos deberes establecidos na lei de protección de menores.
- Se nunha aula o titor ou titora solicítase a revisión de mochilas, o alumnado pode solicitar que esa revisión se faga en privado e/ou coa presenza dos seus familiares que serán requeridos dende a dirección do centro.

1.3.2 Deberes:

- O deber fundamental do alumnado é estudar e quitar proveito das ensinanzas que se lle imparten no centro, tanto no que se refire a coñecementos como a actitudes e normas de comportamento.

Son, asemade, deberes do alumnado:

- Estudar e respectar o dereito ó estudo dos seus compañeiros.
- Asistir puntualmente ás clases co material preciso, en perfecto estado de aseo e participar nas actividades programadas.
- Respectar a dignidade e as funcións do profesorado no exercicio das súas competencias, recoñecéndolos como autoridade educativa do centro.
- Seguir as orientacións do seu profesorado respecto á súa aprendizaxe e formación.
- Respectar a liberdade de conciencia, as conviccións relixiosas e morais, a igualdade de dereitos sen distinción de sexo, e a dignidade integral e intimidade dos seus compañeiros e de todos os membros da comunidade educativa.
- Cumprir as normas de organización, funcionamento, convivencia e disciplina, establecidas neste conxunto de normas, tamén cando se participe en actividades extraescolares, visitas, excursións e calquera outra actividade organizada polo centro.
- Coidar e utilizar correctamente os bens móbiles e as instalacións do centro e respectar as pertenzas dos outros membros da comunidade educativa.

- Participar na vida do centro contribuíndo a fomentar un clima de respecto, diálogo, compañeirismo, traballo, creatividade e estudo.

1.3.3. Procedementos a seguir polo alumnado:

- O alumnado non poderá entrar co teléfono móbil acendido, nin con outro aparello electrónico do tipo: PSP, DS, MP3 ou similares, no recinto escolar.
- O alumnado non pode permanecer nas aulas, nen espazos comúns sen presenza do profesorado responsable durante os recreos.
- O alumnado denunciará ante o profesorado ou dirección as faltas contra estas normas que o afecten persoalmente ou á calquera da comunidade educativa.

1.4. Do persoal non docente. Conserxe.

1.4.1. Dereitos:

- Realizar o seu traballo nas mellores condicións posibles e cos medios máis adecuados, respectando a lexislación laboral existente e as presentes normas.
- Participar no Consello Escolar e respectar os acordos acadados nese órgano.
- A gozar do respecto e consideración á súa persoa e á función que desempeña, por parte de toda a comunidade educativa.
- Á reserva que o centro ten que gardar sobre as súas circunstancias persoais e familiares.

1.4.2. Deberes (funcións específicas):

- Abrir e pechar as portas do recinto escolar segundo o horario establecido non permitindo a entrada ou saída a ninguén, sen autorización expresa da dirección.
- Pór o máximo celo na garda das chaves do centro, impedindo o seu uso por parte de terceiras persoas, denunciando inmediatamente tal circunstancia ante a dirección, así como o roubo ou extravío das mesmas.
- Recibir e anunciar as visitas ó profesorado e á dirección do centro por parte das familias ou persoas alleas á comunidade escolar.
- Recoller, anotar, e comunicar avisos ó profesorado e alumnado do centro.
- Atender o teléfono do centro e recoller os avisos.
- Atender o servizo de fotocopiadora.
- Atender inicialmente ao alumnado accidentado e poñelo en coñecemento da dirección do centro.
- Colaborar no traslado de mobiliario e material docente.
- Notificar incidentes de limpeza ocasionáis e urxentes nas aulas e nos pasillos.
- Velará polo bo uso e coidado das instalación e mobiliario; e comunicará á dirección os desperfectos ocasionados.

1.4.3. Procedementos a seguir polo conserxe:

- O conserxe exercerá a súa función respectando o proxecto educativo do centro.
- Colaborará na formación dun ambiente educativo que garante o cumprimento dos obxectivos do centro.
- Cumprirá as normas establecidas.

- De xeito excepcional solicitaráse o servizo de conserxería para a apertura e peche do centro para a celebración de reunión ou actividades.
- O conserxe ten a obriga de discreción e non divulgación de situación ou problemas internos do centro, respectando o dereito á intimidade persoal e profesional de membros da comunidade escolar.

O servizo de conserxería desempeña o persoal do Concello de A Coruña.

Nas sesións de avaliación, dentro do apartado de avaliación da práctica docente e do proceso de ensino-aprendizaxe, valorarase o grao de cumprimento das Normas de Organización, Funcionamento e Convivencia en cada grupo, as conclusións e as propostas oportunas.

8.- ESTABLECEMENTO DAS CONDUCTAS CONTRARIAS Á CONVIVENCIA E DAS CORRECCIÓNS QUE CORRESPONDAN AO SEU INCUMPRIMENTO.

Expoñemos a continuación a concreción e medidas de corrección das condutas contrarias á convivencia e das correccións que correspondan ao seu incumprimento tal como se recollen nas Normas de Organización, Funcionamento e Convivencia (NOFC).

. Conductas contrarias ás normas de convivencia:

10.1.1.- Conductas gravemente prexudiciais para a convivencia

Considéranse condutas gravemente prexudiciais para a convivencia:

- a) Os actos de indisciplina, inxurias ou ofensas graves contra os membros da comunidade educativa.
- b) A agresión física ou moral contra os demais membros da comunidade educativa ou a discriminación grave por razón de nacemento, raza, sexo, discapacidade ou calquera outra circunstancia persoal ou social.
- c) Os actos de desafío á autoridade do profesorado e persoal de servizos que constitúan unha indisciplina grave.
- d) As actuacións que constitúan acoso escolar.

- e) A grabación e difusión de imáxenes ou información que atenten contra as persoas ou membros da comunidade educativa.
- f) A suplantación de personalidade nos actos da vida docente e a falsificación ou roubo de documentos académicos.
- g) Os danos graves causados polo uso indebido ou intencionado nas instalacións, material ou documentos do centro ou nos bens doutros membros da comunidade educativa.
- h) Os actos inxustificados que perturben gravemente o normal desenvolvemento das actividades do centro, incluídas as de carácter complementario e extraescolar.
- i) As actuacións prexudiciais para a saúde e a integridade persoal dos membros da comunidade educativa ou a incitación ás mesmas.
- j) Portar calquera obxecto, substancia ou produto gravemente perigoso para a saúde ou integridade de calquera membro da comunidade educativa.
- k) A reiteración, nun mesmo curso escolar, de condutas leves contrarias á convivencia.
- l) O incumprimento das sancións impostas.

10.1.2- Condutas leves contrarias á convivencia

Considéranse condutas leves contrarias á convivencia:

- a) As condutas tipificadas nos apartados a, c, d, e, f, g, do apartado anterior que non acaden unha gravidade importante.
- b) Portar calquera obxecto, substancia ou produto prexudicial de acordo co apartado “i” da sección anterior.
- c) A non asistencia inxustificada a clase e as faltas reiteradas de puntualidade.
- d) A reiterada asistencia ó centro sen o material e equipamento precisos para participar no desenvolvemento das clases.
- e) O reiterado incumprimento das normas básicas de convivencia contempladas no presente documento.

10.2. Medidas correctoras:

10.2.1. Medidas correctoras das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia:

- a) Realización de tarefas que contribúan á mellora do desenvolvemento das actividades do centro ou, se procede, a reparar o dano causado ás instalacións ou material do centro ou ás pertenzas

doutros membros da comunidade educativa. Estas tarefas poderanse realizar fóra ou dentro do horario lectivo.

- b) Suspensión do dereito a participar nas actividades extraescolares ou complementarias do centro, dentro dun período entre dúas semanas e un mes.
- c) Cambio de grupo.
- d) Suspensión do dereito á asistencia a determinadas clases por un período entre catro días lectivos e dúas semanas. Durante ese tempo de suspensión o alumno deberá realizar os traballos que se determinen para evitar a interrupción do seu proceso formativo.
- e) Suspensión do dereito de asistencia ó centro durante un período entre catro días lectivos e un mes, debendo realizar os traballos que se determinen para evitar a interrupción do proceso formativo.
- f) Cambio de centro.
- g) As medidas correctoras das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia prescriben ao ano da resolución.

10.2.2. Medidas correctoras das condutas leves contrarias á convivencia:

- a) Amoestación privada ou por escrito.
- b) Comparecencia inmediata ante a persoa que ocupe a xefatura de estudos.
- c) Realización de traballos específicos en horario lectivo.
- d) Realización en horario non lectivo, de tarefas que contribúan á mellora e desenvolvemento das actividades do centro.
- e) Suspensión do dereito a participar nas actividades extraescolares ou complementarias do centro por un período de ata dúas semanas.
- f) Cambio de grupo por un período de ata unha semana.
- g) Suspensión do dereito de asistencia a determinadas clases por un período de ata tres días lectivos. Durante este período o alumnado deberá realizar deberes ou traballos para continuar o seu proceso formativo.
- h) Suspensión temporal do dereito de asistencia ó centro por un período de ata tres días lectivos.
- i) As medidas correctoras das condutas leves contrarias á convivencia prescriben aos catro meses da súa imposición.

10.3. Procedementos para a imposición de medidas correctoras:

10.3.1. Das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia:

- a) As medidas correctoras de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia só se poden impoñer previa tramitación do procedemento disciplinario.
- b) Corresponde á persoa titular da dirección do centro acordar a incoación do procedemento, por propia iniciativa, a petición motivada do profesorado ou da xefatura de estudos, ou previa denuncia doutros membros da comunidade educativa.
- c) A incoación do procedemento notificarase aos pais ou titores legais do menor, coa indicación da conduta que o motiva, as correccións que puideran corresponder e nome da profesora ou profesor que actuará como persoa instrutora. Asemade comunicarase á inspección educativa.
- d) En calquer momento da tramitación do procedemento, a persoa titular da dirección do centro pode adoptar, a iniciativa propia ou a instancia da persoa instrutora, como medidas provisionais, o cambio temporal de grupo, ou a suspensión do dereito de asistencia ó centro ou a determinadas clases ou actividades, por un período non superior a cinco días lectivos. A adopción destas medidas, comunicaráselle aos pais ou titores legais do menor.
- e) Unha vez instruído o expediente daráselle audiencia ó alumno, aos pais ou titores legais, convocándoos a unha comparecencia en horario lectivo comunicándoselles as condutas imputadas e as medidas de corrección que se propoñen e na que se levantará acta. En caso de non comparecencia, o trámite de audiencia terase por realizado a todos os efectos legais.
- f) Cumprimentado o trámite de audiencia a persoa titular da dirección do centro ditará resolución e imporá, no seu caso, a correspondente corrección, así como a obriga de reparar os danos producidos.
- g) A resolución notificaráselle ós pais ou titores legais do alumno nun prazo máximo de doce días lectivos dende que se tivo coñecemento dos feitos.
- h) Coa resolución da persoa titular da dirección do centro remata a vía administrativa e será inmediatamente executiva. Contra a resolución da persoa titular da dirección do centro cabe instar a revisión ante o Consello Escolar nun prazo de dez días lectivos nos termos previstos no apartado “f” do artigo 127 da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio de educación.

10.3.2. Das condutas leves contrarias á convivencia:

Levaranse a cabo por:

- a) O profesorado, ou titores do alumno, oído este e dando conta á xefatura de estudos, en caso das medidas contempladas nos apartados a, b, c, d, das medidas correctoras das condutas leves.
- b) A xefatura de estudos ou a persoa titular da dirección do centro, oídos: o menor, o seu profesorado, o seu titor ou titora, no caso das medidas contempladas nos apartados a, c, d, e, f, das medidas correctoras das condutas leves.

- c) A persoa titular da dirección do centro, oídos: o alumno, o seu profesorado, o seu titor, no caso das medidas contempladas nos apartados g, h, das medidas correctoras das condutas leves.

A imposición destas medidas comunicaráselles aos pais ou titores legais do menor, antes de que as mesmas se fagan efectivas, así como ao Observatorio de Convivencia.

10.4. Responsabilidade das familias e titores legais:

- As audiencias e comparencias das nais, pais, titores legais do alumnado do centro (menor de idade) nos procedementos disciplinarios son obrigatorias, sendo comunicada a súa desatención reiterada e inxustificada ás autoridades competentes aos efectos da súa posible consideración como incumprimento dos deberes inherentes á patria potestade.

Sinalar que a corrección de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia do centro require a instrución dun procedemento corrector e poderá realizarse mediante dous procedementos diferentes: conciliado ou común. Ámbolos dous procedementos deberán axustarse ao disposto no capítulo IV do título III do Decreto 8/2015.

Sen prexuízo dos procedementos de corrección das condutas gravemente prexudiciais para a convivencia, regulados expresamente no capítulo IV do título III do Decreto 8/2015, poderase utilizar a mediación como estratexia preventiva, resolutiva e reparadora na xestión de calquera conflito entre membros da comunidade educativa.

Mediación escolar.

A mediación é unha estratexia de intervención imparcial para a resolución de conflitos en que unha terceira persoa axuda as partes implicadas a alcanzar un acordo satisfactorio para ambas as dúas. Seguindo o **artigo 26 de mediación escolar do Decreto 8/2015, do 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia escolar**, os centros poderán utilizar a mediación como estratexia preventiva, resolutiva e reparadora na xestión de calquera conflito entre membros a comunidade educativa.

Nos supostos menos graves de situación de acoso, favorecerase a mediación realizada por alumnado do centro educativo que obtivese formación e cualificación para a intervención nestas situacións. De implantarse no centro a mediación escolar requirirá un proxecto específico no que se deberán ter en conta as seguintes cuestións:

-Os equipos de mediación estarán formados por alumnos de 5º e 6º cursos de primaria de xeito que se facilite a formación e continuidade en cursos sucesivos.

-A participación nos equipos de mediación terá carácter voluntario e requirirá unha formación específica previa.

-Solo se derivará un conflito cara a mediación se as partes así o deciden.

-As actuacións e o seu seguimento realizarase a través do Departamento de Orientación.

9. NORMAS ESPECÍFICAS PARA O FUNCIONAMENTO DA COMISIÓN DE CONVIVENCIA DO CENTRO, A SÚA COMPOSICIÓN, A PERIODICIDADE DAS REUNIÓN, O PLAN DE ACTUACIÓN E A ESCOLA DE NAIS E PAIS.

Funcións da Comisión de Convivencia:

- Elaborar o plan de convivencia do centro e dinamizar todos os sectores da comunidade educativa, incorporando as súas iniciativas e achegas no procedemento de elaboración, desenvolvemento e seguimento do citado plan.
- Adoptar as medidas preventivas necesarias para garantir os dereitos de todos os membros da comunidade educativa e o cumprimento das normas de convivencia do centro.
- Impulsar accións dirixidas á promoción da convivencia, especialmente o fomento de actitudes para garantir a igualdade entre mulleres e homes, a igualdade de trato de todos os os membros da comunidade educativa e a resolución pacífica de conflitos.
- Propor ao consello escolar as medidas que considere oportunas para mellorar a convivencia, así como dar conta a este, cando menos dúas veces ao longo do curso, das actuacións desenvolvidas e das correccións e medidas disciplinarias impostas.
- Propor, de ser o caso, á persoa titular da dirección do centro persoas que poidan formar parte do equipo de mediación.
- Coñecer o cumprimento efectivo das correccións e medidas correctoras nos termos en que fosen impostas e informar o consello escolar sobre o grao de cumprimento da normativa vixente.
- Realizar o seguimento dos compromisos de convivencia subscritos no centro.
- Elaborar unha memoria anual sobre a análise da convivencia e conflictividade no centro, na cal se reflictan as iniciativas no ámbito do centro sobre a materia. Este informe será trasladado ao consello escolar do centro e ao correspondente servizo territorial de Inspección Educativa.
- Aqueloutras que lle sexan encomendadas polo consello escolar do centro docente ou polo órgano da Administración educativa con competencias na materia.

A Comisión de Convivencia estará integrada por:

-Director/a do centro

-Representante PAS

-2 representantes do profesorado. Xefe/a de Estudos e outro profesor/a

-2 representantes de nais e pais, (representante da ANPA e outro/a)

A Comisión de Convivencia reunirse, polo menos, unha vez ao trimestre para analizar as incidencias producidas, as actuacións realizadas e os resultados conseguidos, así como, elevar ao Consello Escolar propostas para a mellora da convivencia.

A Comisión de Convivencia elaborará, ao inicio de cada curso escolar, un proxecto coas actuacións anuais do Plan de Convivencia que se incorporará á Programación Xeral Anual.

A Comisión de Convivencia elaborará, ao rematar cada curso escolar, a correspondente memoria do Plan de Convivencia do centro, de acordo cos datos e coas conclusións extraídos do proceso de seguimento e avaliación e coas propostas de mellora que se consideren necesarias.

Escola de nais e pais:

O centro facilitará e colaborará na organización e desenvolvemento das actividades formativas dirixidas ás familias dos alumnos e alumnas, especialmente coas organizadas pola Asociación de Nais e Pais e de cara a acadar formación e compromisos dos pais/nais/titores legais referidos á convivencia.

10. MECANISMOS DE COORDINACIÓN E COLABORACIÓN INTERNA NO CENTRO, COAS FAMILIAS E CON OUTROS CENTROS EDUCATIVOS OU ORGANISMOS DO CONTORNO.

As actuacións recollidas no presente Plan deberán levarse a cabo baixo os principios de colaboración e coordinación de todos os sectores da comunidade educativa implicados en cada unha delas.

Os órganos de coordinación docente, no seu ámbito competencial, serán responsables de incorporar nas súas actuacións as medidas e os acordos adoptados, de conformidade co establecido no presente Plan.

Os órganos de coordinación docente incluírán as medidas e os acordos relacionados coa convivencia nos documentos institucionais do centro, concretamente nas concrecións

curriculares de etapa, para asegurar a coherencia destes co Proxecto Educativo do centro e a Programación Xeral Anual.

O centro establecerá a coordinación cos servizos sociais locais en todos aqueles casos nos que se require a intervención dos mesmos. A información que se intercambia e as intervencións máis comúns están relacionadas coa atención e o seguimento das minorías desfavorecidas, alumnado inmigrante, determinación de axudas de diversa índole, situacións de familias con dificultades, etc.

A través do departamento de Orientación coordinaranse as actuacións de acollida do alumnado que se vaia incorporar ao IES de adscrición do centro.

Control do absentismo escolar.

Coa finalidade de establecer unhas pautas elaborouse o Protocolo para a prevención e o control do absentismo escolar en Galicia, que ten un carácter básico e de referencia. Protocolo para a prevención e o control do absentismo escolar en Galicia:

<http://www.edu.xunta.es/portal/node/11632>

Mensualmente o profesorado titor achegará á Xefatura de Estudos o parte mensual de asistencia de cada grupo de alumnos/as.

11. ESTRATEXIAS PARA REALIZAR A DIFUSIÓN DO PLAN DE CONVIVENCIA.

Ademais das actuacións recollidas nos distintos apartados, o Plan de Convivencia estará a disposición da Comunidade Educativa na páxina web do centro.

No momento da súa aprobación e ao inicio de cada curso a dirección do centro informará desta circunstancia, na circular de principios de curso.

12. PROCESOS DE SEGUIMENTO, AVALIACIÓN E MELLORA DO PLAN DE CONVIVENCIA.

Corresponde á Comisión de Convivencia o seguimento e coordinación do Plan de Convivencia. A Comisión de Convivencia reunirse, polo menos, unha vez ao trimestre para

analizar as incidencias producidas, as actuacións realizadas e os resultados conseguidos, así como elevar ao Consello Escolar propostas para a mellora da convivencia.

Os equipos docentes, o Claustro de profesores e a Asociación de Nais e Pais achegarán as súas conclusións e propostas de mellora para a convivencia no centro á Comisión de Convivencia.

A Comisión de Convivencia elaborará, ao rematar cada curso escolar, a correspondente memoria do plan de convivencia do centro, de acordo cos datos e coas conclusións extraídos do proceso de seguimento e avaliación e coas propostas de mellora que se consideren necesarias.

O consello escolar, en pleno, por proposta da súa comisión de convivencia, aprobará a memoria do plan de convivencia elaborada por esta. Esta memoria formará parte da memoria anual do centro.

A Coruña, maio 2019.

1. Anexos

Anexo 1

Comunicación sobre unha posible situación de acoso escolar

Datos do centro educativo

<i>Nome do centro</i>	<i>Código do centro</i>
-----------------------	-------------------------

Persoa que comunica a situación de posible acoso escolar

☐ Profesor ou profesora do grupo	☐ Persoa agredida	☐ Servizos médicos
☐ Outro profesorado	☐ Outras alumnas ou outros alumnos	☐ Servizos sociais
☐ Titor ou titora	☐ Familiares do/a alumno/a agredido/a	☐ Outros (especificar):
☐ Orientadora ou orientador	☐ Denuncia anónima	
☐ Persoal non docente	☐ Persoa observadora/espectadora externa	

Vía de coñecemento e comunicación da situación

☐ Observación directa	☐ Tutoría de pais/nais (PAT)
☐ Caixa de suxestións do centro	☐ A través dun medio telemático (especificar):
☐ Reunión de titores de nivel/ciclo (PAT)	☐ Outros (especificar):

☐ Titoría de alumnado (PAT)	
--	--

Possible vítima

<i>Nome e apelidos (ou iniciais destes)</i>	<i>Curso e grupo</i>	<i>Sexo</i> ☐ Muller ☐ Home
---	----------------------	--

Possible agresor/a

<i>Nome e apelidos (ou iniciais destes)</i>	<i>Curso e grupo</i>	<i>Sexo</i> ☐ Muller ☐ Home
---	----------------------	--

Breve descripción dos feitos (debe concretarse o máximo posible o lugar e a data en que tiveron lugar)

1.º
2.º
3.º

..... de ..... de .....

Sinatura 1 (persoa que comunica a situación*)

Sinatura 2 (persoa receptora da demanda)

---

* No caso de que a persoa que comunica a situación non poida ser identificada, figurará a sinatura da persoa responsable da dirección do centro, como persoa que rexistra a situación.

Anexo 2

Nomeamento da persoa responsable da atención e apoio á presunta vítima

---

O responsable da atención e apoio á presunta vítima será, preferentemente, unha persoa con formación e sensibilidade coa temática e, sobre todo, que sexa de confianza para a vítima. Pode ser o orientador ou orientadora do centro, un profesor ou unha profesora membro da comisión de convivencia, un membro do equipo directivo ou calquera outro profesor ou profesora próximo.

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do docente):

Como profesor/a que é do ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que, logo da recepción dunha denuncia por posible acoso escolar sufrido polo/a alumno/a ... (nome do/a alumno/a), por parte da dirección do centro decidiuse que sexa vostede a persoa que, conforme o protocolo establecido ao respecto, se faga responsable de acompañar a posible vítima e de lle servir de axuda durante todo o proceso do citado protocolo e, de ser o caso, no transcurso da tramitación do expediente que poida derivar da investigación dos feitos denunciados.

Neste sentido, dáselle traslado da denuncia e do alumnado implicado para que, con carácter inmediato e conforme o protocolo de actuación establecido, inicie os primeiros contactos de acompañamento e axuda ao/á alumno/a mencionado/a. Da información que poida obter deste acompañamento e que se considere relevante para o esclarecemento dos feitos, manterá informada a persoa responsable da tramitación e/ou a persoa que ocupa a dirección do centro.

Igualmente, queda convocado/a á reunión que se manterá o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, co obxecto de ofrecerlle a información oportuna sobre a situación.

..... de .....

Sinatura

Recibín

(o/a director/a)

(sinatura da persoa nomeada)

Anexo 3

Primeira comunicación á familia da presunta vítima

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do pai, nai ou persoa titora legal do alumno ou alumna):

Como persoa responsable da dirección do ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que recibimos unha denuncia dunha posible situación de acoso escolar que está a ser sufrida polo/a seu/súa fillo/a ... (nome do/a alumno/a), segundo a información recibida nesta dirección ... (facer mención expresa da comunicación de posible acoso, do medio empregado e da data en que se efectuou), e de convocalo a unha reunión urxente que se vai desenvolver o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, coa finalidade de informalo/a dos feitos acontecidos, das actuacións e medidas de urxencia adoptadas polo centro para a protección do/a seu/súa fillo/a e do protocolo que se vai seguir para esclarecer os feitos ata a súa conclusión.

As medidas provisionais para a súa protección, adoptadas ante a posible gravidade das condutas consisten en:

...

- 1.
- 2.
- ...

Coa finalidade de recompilar toda a información posible que contribúa ao adecuado desenvolvemento do protocolo, proximamente solicitarase a súa colaboración e será convocado/a a unha nova entrevista.

Así mesmo, será informado/a puntualmente das actuacións que se desenvolvan e que poidan afectarlle ao/á seu/súa fillo/a.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín e fun informado/a

(o/a director/a)

(sinatura/s do/s representante/s legais do/a alumno/a)

Anexo 4

Primeira comunicación á familia da/s persoas presunta/s agresora/s

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do pai, nai ou persoa titora legal do alumno ou alumna):

Como persoa responsable da dirección do ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que recibimos unha denuncia dunha posible situación de acoso escolar na que aparece implicado/a o/a seu/súa fillo/a ... (nome do/a alumno/a), segundo a información recibida nesta dirección ... (facer mención expresa da comunicación de posible acoso, do medio empregado e da data en que se efectuou), e de convocalo a unha reunión urxente que se vai desenvolver o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, coa finalidade de informalo/a dos feitos acontecidos, das actuacións e medidas de urxencia adoptadas polo centro e do protocolo que se vai seguir para esclarecer os feitos ata a súa conclusión.

As medidas provisionais, adoptadas ante a aparente gravidade das condutas, consisten en:

- 1.
- 2.
- ...

Coa finalidade de recompilar toda a información posible que contribúa ao adecuado desenvolvemento do protocolo, proximamente solicitarase a súa colaboración e será convocado/a a unha entrevista.

Así mesmo, será informado/a puntualmente das actuacións que se desenvolvan e que poidan afectarlle ao/á seu/súa fillo/a.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín e fun informado/a

(o/a director/a)

(sinatura/s do/s representante/s legais do/a alumno/a)

Anexo 5

Nomeamento da persoa responsable das averiguacións previas

O responsable das averiguacións previas será, preferentemente, unha persoa con formación e sensibilidade coa temática. Pode ser o orientador ou a orientadora do centro, un profesor ou unha profesora membro da comisión de convivencia, un membro do equipo directivo ou calquera outro profesor ou profesora.

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do docente):

Como profesor/a que é do ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que, logo da recepción dunha denuncia dunha posible situación de acoso escolar sufrida polo/a alumno/a ... (nome do/a alumno/a), a dirección do centro decidiu que sexa vostede o que, conforme o protocolo establecido ao respecto, se faga responsable da posta en marcha das actuacións recollidas no citado protocolo e, de ser o caso, da tramitación do expediente que poida derivar da investigación dos feitos denunciados.

Neste sentido, dáselle traslado da denuncia e do nome do alumnado implicado para que, con carácter inmediato e conforme o protocolo de actuación establecido, inicie os trámites oportunos e manteña informada de todas as actuacións efectuadas á persoa que ocupa a dirección do centro.

Igualmente, queda convocado/a á reunión que se manterá o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, co obxecto de ofrecerlle a información oportuna sobre a situación.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín

(o/a director/a)

(sinatura da persoa nomeada)

Anexo 6

Comunicación a outros profesionais educativos e/ou axentes externos

---

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do profesional a quen vai dirixida e do que se solicita colaboración), membro do ... (nome do organismo, EOE, Inspección):

Como persoa responsable da dirección do ...(nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que, logo da recepción da denuncia dunha posible situación de acoso escolar que está a sufrir un/unha alumno/a deste centro educativo, solicitamos a súa colaboración para:

☐ Recompilar toda a información posible que contribúa ao adecuado desenvolvemento do protocolo establecido no centro ante situacións deste tipo.
☐ Solicitar o seu apoio técnico, necesario para un adecuado desenvolvemento do protocolo establecido no centro ante situacións deste tipo.
☐ Outros motivos: ...

Por esta razón, convócoo/a a unha reunión urxente que se realizará o próximo día... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, co obxecto de ofrecerlle a información oportuna sobre a situación e solicitar a súa colaboración nalgúns aspectos do protocolo que se está a desenvolver.

Así mesmo, será informado/a puntualmente das actuacións que se desenvolvan e que poidan requirir do seu coñecemento para a adopción de actuacións que complementen o protocolo posto en marcha polo centro educativo.

..... de .....

Sinatura

Recibín e fun informado/a

(o/a director/a)

(sinatura da persoa da que se solicita colaboración)

Anexo 7

Recollida inicial de información

Datos do centro educativo

Nome do centro	Código do centro
----------------	------------------

Persoa que comunica a situación de posible acoso escolar

Data do requirimento da intervención (día/mes/ano)

Posible vítima

Nome e apelidos (ou iniciais destes)	Curso e grupo	Sexo ☐ Muller ☐ Home
--------------------------------------	---------------	---

Posible agresor/a

Nome e apelidos (ou iniciais destes)	Curso e grupo	Sexo ☐ Muller ☐ Home
--------------------------------------	---------------	---

Tipo da agresión denunciada

Verbal	Física
☐ Alcumes ofensivos ☐ Insultos ☐ Calumnia, desprestixio, falar mal de alguén ☐ Provocacións ☐ Ridiculización pública ☐ Outros	☐ Incomodar (empurróns, agresións leves) ☐ Pegar, agresións importantes ☐ Agachar cousas ☐ Romper cousas ☐ Roubar cousas ☐ Outros
Social	Maltrato mixto
☐ Non dirixirle a palabra ☐ Illar no grupo e/ou no centro ☐ Ignorar ☐ Non deixar participar ☐ Ridiculizar as súas opinións, aspecto etc. ☐ Comentarios sobre o sexo, raza, relixión etc. ☐ Outros ...	☐ Ameazas ☐ Chantaxe ☐ Extorsión, obrigar a facer algo con ameazas ☐ Intimidacións ☐ Comentarios sobre o sexo, raza, relixión etc. ☐ Outros ...
Acoso ou abuso sexual	Outros
☐ Si ☐ Non ☐ Físico ☐ Verbal	☐ ... ☐ ...
Novas tecnoloxías	
☐ Mensaxes ao móbil ☐ Chamadas anónimas ao móbil ☐ Correos electrónicos ☐ Utilización da imaxe ☐ Gravacións de sucesos ☐ Mensaxes nas redes sociais ☐ Difamación nas redes sociais ☐ Outros	

Lugares e momentos onde se produce o maltrato

☐ No patio ☐ Nos corredores ☐ Nos baños ☐ Nos vestiarios do ximnasio ☐ No recreo ☐ Nas entradas do centro ☐ Nas saídas do centro ☐ No comedor escolar ☐ No transporte escolar ☐ No camiño da casa ao centro ☐ No exterior do contorno do centro (lugares de ocio e do barrio) ☐ Na fila de entrada á clase ☐ Nos cambios de clase	☐ Na clase, en ausencia do/a profesor/a ☐ Na clase, cando o profesor está cara ao encerado para explicar ☐ Na clase, cando o profesor está a atender a algún/ha alumno/a ☐ No móbil, cando está na clase (wsp ou sms) ☐ No móbil, cando está na casa (wsp ou sms) ☐ Por internet, cando está no centro (redes sociais, chat ou correo electrónico) ☐ Por internet, cando está na casa (redes sociais, chat ou correo electrónico) ☐ Por internet, cando está en lugares de ocio (redes sociais, chat ou correo electrónico) ☐ Outros: ...
--	--

Características do acoso que se detectan

Característica	Si	Non	Non sabe/Non contesta
☐ Indefensión (1)	☐	☐	☐
☐ Desequilibrio de poder (2)	☐	☐	☐
☐ Repetición (3)	☐	☐	☐
☐ Personalización (4)	☐	☐	☐
☐ Invisibilidade (5)	☐	☐	☐
☐ Outros (6)	☐	☐	☐

Observacións

- 1) *Indefensión*: a vítima non responde ao maltrato, cala, amosa temor ao falar, no quere ir ao centro, cede ás ameazas e chantaxes.
- 2) *Desequilibrio de poder*: a persoa agresora actúa en grupo, ten máis forza física, idade ou poder ca a vítima, presume das súas falcaturadas ante o grupo, considera mexericas a vítima.
- 3) *Repetición*: dedúcese do número de ocasións en que se produce o acoso e/ou da súa duración no tempo.
- 4) *Personalización*: a vítima é sempre a mesma, elíxese algunha característica súa diferencial e etiquétase.
- 5) *Invisibilidade*: o acoso prodúcese en ausencia de adultos ou en lugares (baños, vestiarios, recreos, entradas/saídas) de máis difícil control.
- 6) *Outros*: existe documentación escrita de inxurias (mensaxes de teléfono, internet...), de lesións físicas ou hai evidencias destas lesións.

Feitos observados

Data e lugar de realización	Conduta observada	Implicados e testemuñas

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable das averiguacións previas)

Anexo 8

Entrevista coa presunta vítima

Con este cuestionario preténdese obter información dende a perspectiva da posible vítima, así como tranquilizala e romper o seu illamento social, á vez que se lle amosa apoio e protección.

A persoa que empregue este cuestionario deberá ser especialmente coidadosa, amosar unha actitude receptiva e manifestar compromiso obxectivo na recollida da información. Debe contrastarse a veracidade da sospeita ao mesmo tempo que ofrecer apoio e escoita.

Terase en conta que pode non querer falar, polo que deberemos facilitar a súa comunicación cunha actitude comprensiva, deixándoa falar e aproximándose asertivamente, e que non se sinta cuestionada.

Debemos iniciar esta entrevista con preguntas xenéricas, abertas, de forma indirecta, de xeito que se relaxe e establecer un ambiente distendido, para logo centrar a entrevista nos supostos feitos e gañar a confianza do interlocutor (frases do tipo “estamos aquí para axudarche”, “todo o que falemos queda entre nós”, “non tes que sentirte culpable do que che pasa”... Nos casos de ciberacoso sexista e/ou sexual, preguntar sobre contidos deste tipo de acoso para verificalo). Rematarase amosando unha actitude tranquilizadora (frases do tipo: “esta situación vai cambiar”, “non estás só/soa nisto”, “podémosche axudar”...).

Algunhas preguntas tipo son as que se rexistran a continuación. Este cuestionario de preguntas é totalmente aberto e deberá adaptarse ás respostas que vaia dando a persoa entrevistada, coa finalidade de recadar a máxima información nun clima de seguridade para a posible vítima.

Datos persoais da presunta vítima

Nome e apelidos (ou iniciais destes)	Curso e grupo	Sexo ☐ Muller ☐ Home
--------------------------------------	---------------	---

Preguntas para a recollida dunha información inicial e rexistro das respostas

As respostas permitirán saber como é a situación da presunta vítima no centro.

Preguntas tipo	Respostas
▪ Como te atopas na clase?	
▪ Sénteste integrado/a no centro?	
▪ Tes amigos/as?	
▪ Como son as relacións cos teus compañeiros e coas túas compañeiras?	
▪ Como son as relacións co profesorado?	
▪ E co persoal non docente?	
▪ Sabes en que consiste o acoso?	
▪ Son frecuentes estas situacións no centro? Cales son as máis habituais?	
▪ Por que cres que se dan este tipo de situacións?	
▪ Sufriches algunha destas situacións nalgunha ocasión?	
▪ ...	
▪ ...	
▪ ..	

Preguntas para a análise da situación ocorrida e rexistro das respostas

Trátase de que a presunta vítima faga un relato do suceso no que se ve implicada.

Preguntas persoais	Respostas
▪ Que foi o que aconteceu?	
▪ Cando sucederon os feitos?	
▪ Onde sucederon os feitos?	
▪ Repetiuse esta situación noutras ocasións?	
▪ Desde cando ocorre esta situación?	
▪ Como te sentes ante estes sucesos?	
▪ Que fas ti para evitar o conflito?	
▪ Que fas ti cando ocorre?	
▪ Que fas ti para solucionar o ocorrido?	
▪ Que pensas que se podería facer para evitar que se reproducise unha situación similar?	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas persoais específicas do ciberacoso	Respostas
▪ Souben que hai mozos e mozas que se están a meter con outros/as por medio do móbil e de internet. Ti sabes algo?	
▪ Que opinas disto? Por que cres que o fan?	
▪ Que fai a persoa que recibe estes insultos ou burlas? Que pensas que podería facer?	
▪ Coñeces a alguén que lle estea pasando?	
▪ Sabes de alguén que se burle dos demais ou que sufra burlas?	
▪ Ti sabes que no centro estamos para axudarvos e que non podemos permitir que isto lle suceda ao noso alumnado. Ocorreuche algunha vez a ti? Estache a pasar?	
▪ O problema é con internet ou co teléfono móbil? Redes sociais, messenger, chat, correo electrónico, sms, mms, youtube...?	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas sobre a/s persoa/s presuntamente acosadora/s	Respostas
▪ Sabes quen é a persoa que está a facer isto? É unha persoa soa ou son varias?	
▪ Como o sabes? Adoita ser moi difícil saber quen fai estas cousas, non?	
▪ A que se debe que o fixese ou fixesen?	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas sobre as persoas observadoras/espectadoras	Respostas
▪ Hai máis persoas que o saben? Quen máis coñece a situación?	
▪ Por que o sabe? Contáchesllo ti?	
▪ Onde estaba esa persoa cando sucederon os feitos?	
▪ Como reaccionou ou reaccionaron as persoas que estaban presentes?	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas sobre as propostas da presunta vítima	Respostas
▪ Que pensas que debería facer o profesorado do centro ou a dirección para solucionar o problema?	
▪ ...	
▪ ...	

Comunicación de accións

Resumo da información á presunta vítima sobre as medidas urxentes de protección que se poden poñer en marcha para tranquilizala.

Medidas urxentes de protección á presunta vítima
▪ ...
▪ ...
▪ ...

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 9

Entrevista coa/s persoa/s presuntamente acosadora/s

Con este cuestionario preténdese obter información dende a perspectiva da/s posible/s persoa/s agresora/s, amosándolle/s a postura do centro de intolerancia ás agresións e facéndolles visualizar as consecuencias da súa conduta. No caso de seren varias as persoas posibles acosadoras, faráselle unha entrevista individual a cada unha delas e por separado, intentando que non se comuniquen entre elas ata que se entreviste a todas. Previamente, deberáselle facer a entrevista á vítima.

A persoa que faga esta entrevista deberá ser especialmente coidadosa, amosar unha actitude receptiva e manifestar compromiso obxectivo na recollida da información, adecuándoa ás características da situación e do/a agresor/a (líder, cómplice...). Deberá deixar claro que está contrastando a veracidade da sospeita e que se pretende escoitar a todas as partes, sen que a persoa entrevistada se sinta cuestionada.

Terase en conta que pode non querer falar, polo que deberemos manter unha actitude firme, non sermonar, non adiantar información e buscar un tempo e un espazo adecuados que faciliten a comunicación nun ambiente distendido.

Debemos iniciar esta entrevista de forma xenérica, con preguntas abertas e indirectas, preguntando pola vítima, amosando certo coñecemento da situación, partindo de preguntas xenéricas e menos comprometidas para logo centrarse no tema e chegar a preguntas máis específicas e difíciles, amosando certa empatía para provocar a apertura do interlocutor, e rematar deixando claro que o centro non é neutral (frases do tipo: “no noso centro non se permiten estas condutas”). Debemos comunicarlle as medidas que se poden adoptar e deixar aberta a posibilidade de que o/a agresor/a amose arrepentimento, tendo en conta a vontade da vítima.

Algunhas preguntas tipo son as que se rexistran a continuación. Este cuestionario de preguntas é totalmente aberto e deberá adaptarse ás respostas que vaia dando a persoa entrevistada, coa finalidade de recadar a máxima información nun clima de confianza.

Datos persoais da persoa presuntamente acosadora

Nome e apelidos (ou iniciais destes)	Curso e grupo	Sexo ☐ Muller ☐ Home
--------------------------------------	---------------	---

Preguntas para a recollida dunha información inicial e rexistro das respostas

As respostas permitirán saber como é a situación da persoa presuntamente acosadora no centro.

Preguntas tipo	Respostas
▪ Como te atopas na clase?	
▪ Sénteste integrado/a no centro?	
▪ Tes amigos/as?	
▪ Como son as relacións co profesorado?	
▪ E co persoal non docente?	
▪ Sabes en que consiste o acoso?	
▪ Son frecuentes estas situacións no centro? Cales son as	

Preguntas tipo	Respostas
máis habituais?	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Por que cres que se dan este tipo de situacións? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sufriches algunha destas situacións nalgunha ocasión? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	

Preguntas para a análise da situación ocorrida e rexistro das respostas

Trátase de que a persoa presuntamente acosadora faga un relato do suceso no que se ve implicada.

Preguntas tipo	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Molestaches a algún compañeiro ou compañeira nos últimos días? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Es amigo/a de .....? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sabes se lle pasa algo? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deixádelo/a de lado? Por que o facedes? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A ti cónstache que haxa algún motivo ou que pasase algo importante? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que foi o que aconteceu? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onde sucederon os feitos? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dende cando ocorre esta situación? Son feitos illados ou repítense? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A que foi debida esta situación? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pensas que é motivo para que se metan con el ou con ela? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Como te sentirías ti no seu lugar? Que fai esa persoa? Cres que llo conta a alguén? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pensas que se puido evitar? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que fan as persoas que te rodean para evitar esta situación? Cántanllo a alguén? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Os demais fan algo para axudarlle? E para axudarche a ti? Necesitas axuda ti tamén? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Como pensas que se podería solucionar o problema? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cal é o teu compromiso para levar adiante esta solución? 	

Preguntas específicas do ciberacoso	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Souben que hai mozos e mozas que se están a meter con outros por medio do móbil e de internet. Ti sabes algo? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que opinas disto? Por que cres que o fan? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que fai a persoa que recibe estes insultos ou burlas? Que pensas que podería facer? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coñeces a alguén que lle estea pasando? 	

Preguntas específicas do ciberacoso	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sabes de alguén que se burle dos demais ou que sufra burlas? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ti sabes que no centro estamos para axudarvos e que non podemos permitir que isto lle suceda ao noso alumnado. Parece ser que dende hai algúns días se está a producir unha situación destas, ti sabes algo? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Céntame algunhas cousas das que fixeches co móbil ou con internet que creas que puidesen resultarlle desagradables a algún compañeiro ou compañeira. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ocorreuche algunha vez a ti? E ti, fixéchelo algunha vez? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Estás a facelo agora? Por que o fas? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Para isto, utilizas internet ou o teléfono móbil? Redes sociais, messenger, chat, correo electrónico, sms, mms, youtube...? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Por que cres que non lle gusta o que fas? Como o sabes? Sabe esa persoa que es ti? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Falo tamén na vida real, cara a cara? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	

Preguntas sobre as propostas da persoa presuntamente acosadora	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Que pensas que debería facer o profesorado do centro ou a dirección para solucionar o problema? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	

Comunicación de accións

Resumo da información ao/á presunto/a acosador/a das medidas urxentes de protección que se poden poñer en marcha para frear a posible conduta incorrecta.

Medidas urxentes de protección para frear a posible conduta incorrecta
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ...
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ...
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ...

..... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 10

Entrevista coas persoas observadoras/espectadoras

Con este cuestionario preténdese obter información dende a perspectiva das persoas observadoras/espectadoras, para poder revisala e contrastala coa información obtida do alumnado implicado directamente (posible vítima e persoa ou persoas presuntamente agresora/s), amosándolles a postura do centro de intolerancia ás agresións e facéndolles ver as consecuencias da conduta da persoa ou persoas posible/s agresora/s e a súa propia se non colaboran informando do acontecido.

No caso de ser varias as persoas observadoras/espectadoras, faráselle unha entrevista individual a cada unha delas e por separado, e intentarase que non se comuniquen entre elas ata que se entreviste a todas. Previamente, deberáselle facer a entrevista á presunta vítima.

A persoa que faga esta entrevista deberá amosar unha actitude receptiva e manifestar compromiso obxectivo na recollida da información. Coidarase moito non adiantar información e buscar un tempo e espazo adecuados que faciliten a comunicación, á vez que se insistirá na confidencialidade da entrevista e na garantía do seu anonimato.

Debemos iniciar esta entrevista con preguntas xenéricas, abertas e de forma indirecta, partindo de preguntas menos comprometidas, preguntando pola presunta vítima, amosando certo coñecemento da situación para logo centrarse no tema e amosar empatía, co fin de provocar a apertura do interlocutor, e rematar con preguntas máis específicas e difíciles, deixando claro que o centro non é neutral (frases do tipo: “no noso centro non se permiten estas condutas) e que evitar o maltrato ou acoso escolar é unha responsabilidade de todos. Buscarase tamén a empatía das persoas observadoras/espectadoras coa suposta vítima.

Algunhas preguntas tipo son as que se rexistran a continuación. Este cuestionario de preguntas é totalmente aberto e deberá adaptarse ás respostas que vaia dando a persoa entrevistada, coa finalidade de recadar a máxima información nun clima de confianza.

Datos persoais da persoa observadora/espectadora

Nome e apelidos (ou iniciais destes)	Curso e grupo	Sexo ☐ Muller ☐ Home
--------------------------------------	---------------	---

Preguntas para a recollida dunha información inicial e rexistro das respostas

As respostas permitirán saber como é a situación da persoa observadora no centro.

Preguntas tipo	Respostas
▪ Como te atopas na clase?	
▪ Sénteste integrado/a no centro?	
▪ Tes amigos/as?	
▪ Como son as relacións cos teus compañeiros e compañeiras?	
▪ Mantédesvos en contacto, ademais de no centro, na rúa, por internet ou por teléfono móbil?	
▪ Como son as relacións co profesorado?	

Preguntas tipo	Respostas
▪ E co persoal non docente?	
▪ Sabes en que consiste o acoso?	
▪ Son frecuentes estas situacións no centro? Cales son as máis habituais?	
▪ Por que cres que se dan este tipo de situacións?	
▪ Sufriches algunha destas situacións nalgunha ocasión?	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas para a análise da situación ocorrida e rexistro das respostas

Trátase de que faga un relato do suceso no que estaba como observador/espectador.

Preguntas tipo	Respostas
▪ Nos últimos días, fuches testemuña dalgunha destas situacións? Cal?	
▪ Es amigo/a de .....?	
▪ Sabes se lle pasa algo?	
▪ A ti cónstache que haxa algún motivo ou que pasase algo importante?	
▪ Que foi o que aconteceu?	
▪ Onde sucederon os feitos?	
▪ Dende cando ocorre esta situación? Son feitos illados ou repítense?	
▪ Onde estabas cando aconteceu?	
▪ A que foi debida esta situación? Por que cres que sucederon os feitos?	
▪ Son simples bromas, queren molestar á outra persoa ou mereciao?	
▪ Como cres que se sente? Como te sentirías ti se estiveses na súa situación?	
▪ Como te sentes cando presenzas este tipo de situacións?	
▪ Ocorreuche algunha vez a ti? E ti, fixéchelo algunha vez?	
▪ Ti que farías na súa situación?	
▪ Había alguén máis cando se produciu o incidente?	
▪ Poderíase facer algo para solucionalo?	
▪ Fixeches algo para evitar que se producise esta situación?	
▪ Cantas persoas máis saben o que aconteceu?	
▪ Que pensas que se podería facer para solucionar o problema?	
▪ Que estás disposto a facer ti?	

▪ ...	
▪ ...	

Preguntas específicas do ciberacoso	Respostas
▪ Souben que hai mozos e mozas que se están a meter con outros por medio do móbil e de internet. Ti sabes algo?	
▪ Que opinas disto? Por que cres que o fan?	
▪ Que fai a persoa que recibe estes insultos ou burlas? Que pensas que podería facer?	
▪ Coñeces a alguén que lle estea pasando?	
▪ Sabes de alguén que se burle dos demais ou que sufra burlas?	
▪ Parece ser que dende hai algúns días se está a producir unha situación destas. Ti sabes algo?	
▪ Ti sabes que no centro estamos para axudarvos e que non podemos permitir que isto lle suceda ao noso alumnado. Se presenciaches algunha situación deste tipo, ti sabes por que empezou esta situación e que medios empregaron para acosar a ese amigo /compañeiro/coñecido (redes sociais, messenger, chat, correo electrónico, sms, mms, youtube...?)	
▪ ...	
▪ ...	

Preguntas sobre as propostas da persoa observadora/espectadora	Respostas
▪ Que pensas que debería facer o profesorado do centro ou a dirección para solucionar o problema?	
▪ ...	
▪ ...	

Comunicación de accións

Resumo da información á persoa observadora/espectadora das medidas urxentes de protección adoptadas para frear a posible conduta incorrecta e protexer a vítima.

Medidas urxentes de protección para frear a posible conduta incorrecta e protexer a vítima
▪ ...
▪ ...
▪ ...

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 11

Entrevista á familia da posible vítima

Convocatoria

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do pai, nai ou persoa titora legal do alumno ou alumna):

Como persoa responsable da tramitación do protocolo de acoso escolar iniciado no ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de continuar co proceso facilitador do esclarecemento dos feitos nesta fase de averiguacións previas.

Coa finalidade de recadar nova información referida a determinados aspectos da situación do/a seu/súa fillo/a, convócoo a unha nova reunión o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro.

Así mesmo, continuarán sendo informados puntualmente das actuacións que se desenvolvan e que poidan afectarlle ao/á seu/súa fillo/a.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín e fun informado/a

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

(sinatura/s do/s representante/s legais do/a alumno/a)

Entrevista á familia da posible vítima

Cuestionario

A entrevista coa familia da presunta vítima debe ser especialmente coidadosa, coa finalidade de contrastar a veracidade dos feitos ao tempo que se lle ofrece apoio e escoita. É moi importante que non se sinta cuestionada e que perciba que o centro quere o mellor para o seu fillo ou a súa filla.

Débese comezar con preguntas xenéricas e abertas, intentando establecer un ambiente distendido, para logo continuar centrando a entrevista na situación de acoso, partindo de preguntas menos comprometidas ata chegar ás máis específicas e difíciles. En todo momento, débese intentar tranquilizar os familiares informándoos sobre os feitos que se están investigando e as actuacións inmediatas xa adoptadas no centro.

Pódese rematar a entrevista ofrecéndolles, verbalmente e por escrito, algúns consellos sobre como actuar dende a familia ante situacións deste tipo, buscando a maior colaboración posible durante todo o proceso.

Algunhas temáticas que se deberán recoller nas preguntas tipo son as que se rexistran a continuación. Este cuestionario de preguntas é totalmente aberto e deberá adaptarse ás respostas que vaia dando a persoa entrevistada, coa finalidade de recadar a máxima información nun clima de confianza.

Datos persoais do pai, nai ou persoa titora legal da presunta vítima

Nome e apelidos	DNI	Sexo ☐ Muller ☐ Home
-----------------	-----	---

Preguntas para a recollida dunha información inicial e rexistro das respostas

Preguntas tipo	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> Relacións con outros compañeiros ou compañeiras, membros da familia... (medios que emprega): como lle vai no centro? Lévese ben cos compañeiros e/ou compañeiras? Están en contacto tamén co móbil e internet?	
<ul style="list-style-type: none"> Estado de saúde e/ou emocional do seu fillo ou da súa filla (sono, apetito, sensibilidade...). Información sobre a posibilidade de recibir algún apoio externo especializado, de ser necesario.	
<ul style="list-style-type: none"> Aspectos destacables sobre o seu comportamento na casa ou noutros contextos diferentes ao centro educativo (illamento, medo, mutismo, comunicación...): notaron algún cambio recente no seu fillo ou na súa filla? Cal?	
<ul style="list-style-type: none"> Estamos a recibir noticias de que o seu fillo ou a súa filla podería estar tendo problemas con internet e/ou o móbil. Saben algo disto? Contoulle o seu fillo ou a súa filla algo ao respecto?	
<ul style="list-style-type: none"> Actividades diarias do alumno ou da alumna (horarios, tempo de familia, tempo de estudo, tempo de ocio, horario de TV, horario de ordenador, actividades extraescolares...). Utiliza moito o móbil? Ten acceso a internet dende o móbil?	
<ul style="list-style-type: none"> Actividades de ocio e tempo libre: ordenador, cine, deporte, lectura, videoxogos...	
<ul style="list-style-type: none"> Outras (as que se consideren de interese para completar información que conduza a esclarecer os feitos): cren que poida estar sucedendo algo? Como que? Falaron con el ou ela? Que lles contou? Como cren que lle podemos axudar?	

Preguntas tipo	Respostas
■ ...	
■ ...	
■ ...	
■ ...	
■ ...	

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 12

Entrevista á familia da/s posible/s persoa/s acosadora/s

Convocatoria

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos do pai, nai ou persoa titora legal do alumno ou alumna):

Como persoa responsable da tramitación do protocolo de acoso escolar iniciado no ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de continuar co proceso facilitador do esclarecemento dos feitos nesta fase de averiguacións previas.

Coa finalidade de recadar nova información referida a determinados aspectos da situación do/a seu/súa fillo/a, convócoo a unha nova reunión o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro.

Así mesmo, continuarán sendo informados puntualmente das actuacións que se desenvolvan e que poidan afectarlle ao/á seu/súa fillo/a.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín e fun informado/a

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

(sinatura/s do/s representante/s legais do/a alumno/a)

Entrevista á familia da/s posible/s persoa/s acosadora/s

Cuestionario

A entrevista coa familia ou familias da presunta persoa/s acosadora/s debe ser especialmente coidadosa, coa finalidade de contrastar a veracidade dos feitos ao tempo que se lle ofrece apoio e escoita. É moi importante que non se sinta cuestionada e que perciba que o centro quere o mellor para o seu fillo ou a súa filla.

Débese comezar con preguntas xenéricas e abertas, intentando establecer un ambiente distendido, para logo continuar centrando a entrevista na situación de acoso, partindo de preguntas menos comprometidas ata chegar ás máis específicas e difíciles.

En todo momento, débese intentar tranquilizar os familiares informándoos sobre os feitos que se están investigando e as actuacións xa adoptadas no centro. Asemade, débese evitar que se sintan culpables polo que poida facer o seu fillo ou a súa filla, e que cuestionen a persoa que está sendo a suposta vítima. Afirmaremos que este tipo de feitos non se poden permitir e que o centro vai desenvolver as actuacións que considere axeitadas para o ben do seu fillo ou da súa filla e do resto dos/das compañeiros/as. No caso de que se trate dunha situación de posible ciberacoso, é conveniente facerlles ver que internet e o teléfono móbil son ferramentas moi potentes que poden causar graves danos dos que son corresponsables.

Pódese rematar a entrevista ofrecéndolles, verbalmente e por escrito, algúns consellos sobre como actuar dende a familia ante situacións deste tipo, buscando a maior colaboración posible durante todo o proceso.

Algunhas temáticas que se deberán recoller nas preguntas tipo son as que se rexistran a continuación. Este cuestionario de preguntas é totalmente aberto e deberá adaptarse ás respostas que vaia dando a persoa entrevistada, coa finalidade de recadar a máxima información nun clima de confianza.

Datos persoais do pai, nai ou persoa titora legal da presunta persoa acosadora

Nome e apelidos	DNI	Sexo ☐ Muller ☐ Home
-----------------	-----	---

Preguntas para a recollida dunha información inicial e rexistro das respostas

Preguntas tipo	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> Relacións con outros compañeiros ou compañeiras, membros da familia... (medios que emprega): Como lle vai no centro? Lévasse ben cos compañeiros e/ou compañeiras? Están en contacto tamén co móbil e internet?	
<ul style="list-style-type: none"> Estado de saúde e/ou emocional do seu fillo ou da súa filla (sono, apetito, sensibilidade...). Información sobre a posibilidade de recibir algún apoio externo especializado, de ser necesario.	
<ul style="list-style-type: none"> Aspectos destacables sobre o seu comportamento na casa ou noutros contextos diferentes ao centro educativo (agresividade, mutismo, ocultación, mentira, falta de comunicación...): notaron algún cambio recente no seu fillo ou na súa filla? Cal?	
<ul style="list-style-type: none"> Estamos a recibir noticias de que o seu fillo ou a súa filla podería estar usando internet ou o móbil para molestar a outro rapaz ou a outra rapaza. Saben algo disto? Contoulle o seu fillo ou filla algo ao respecto? Contoullelo a outras persoas da familia? A amigos ou amigas?	

Preguntas tipo	Respostas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actividades diarias do alumno ou da alumna (horarios, tempo de familia, tempo de estudo, tempo de ocio, horario de TV, horario de ordenador, actividades extraescolares...). Utiliza moito o móbil? Ten acceso a internet dende o móbil? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actividades de ocio e tempo libre: ordenador, cine, deporte, lectura, videoxogos... 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Outras (as que se consideren de interese para completar información que conduza a esclarecer os feitos): cren que poida estar sucedendo algo? Como que? Falaron con el ou ela? Que lles contou? Como cren que lle podemos axudar? 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ... 	

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 13

Solicitud de asesoramiento e/ou apoio técnico ao departamento de orientación do centro

---

Estimado/a señor/a D/D^a ... (nome e apelidos da persoa responsable da xefatura do departamento de orientación):

Como orientador/a que é do ... (nome do centro), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que, logo da recepción dunha denuncia por posible acoso escolar sufrido polo alumno/a ... (nome do/a alumno/a), solicitamos o seu asesoramiento e/ou apoio técnico, de acordo co protocolo establecido ao respecto.

Será precisa a súa colaboración e/ou intervención para os seguintes aspectos:

Recompilar información que contribúa ao adecuado desenvolvemento do protocolo establecido no centro ante situacións deste tipo, especialmente no referido á adopción das medidas urxentes de protección á presunta vítima.

No caso de determinación da apertura dun expediente, colaborar na elaboración da resolución, orientando a persoa instrutora na adopción das medidas reeducadoras e correctoras que puidesen impoñerse.

Solicitar o seu apoio técnico, necesario para a estruturación das entrevistas que se lles van realizar aos implicados, tal como se establece no citado protocolo.

Outros motivos: ...

Polo que, queda convocado/a á reunión que se manterá o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, co obxecto de ofrecerlle a información oportuna sobre a situación e solicitar a súa colaboración.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín

(persoa responsable da tramitación ou o/a director/a)

(persoa responsable da xefatura do departamento de orientación)

Anexo 14

Solicitud de asesoramiento e/ou apoio técnico a outros organismos

---

Estimado/a señor/a D/D^a... (nome e apelidos da persoa responsable de ...):

Como ... (cargo no organismo que se consulta) do ... (nome do organismo ao que nos diriximos), diríxome a vostede co obxecto de lle comunicar que, logo da recepción dunha denuncia por posible acoso escolar sufrido por un/unha alumno/a do ... (nome do centro educativo), solicitamos o seu asesoramiento e/ou apoio técnico, de acordo co protocolo establecido ao respecto.

Será precisa a súa colaboración e/ou intervención para os seguintes aspectos:

☐ Recompilar información que contribúa ao adecuado desenvolvemento do protocolo establecido no centro ante situacións deste tipo, especialmente no referido á adopción das medidas que poidan extralimitar o contorno educativo.
☐ Solicitar o seu apoio técnico, necesario para a estruturación das entrevistas que se lles van realizar aos implicados, sobre todo no contorno das súas familias, tal como se establece no citado protocolo.
☐ Outros motivos: ...

Polo que, queda convocado/a á reunión que se manterá o próximo día ... (día/mes/ano), ás ... (horas), no ... (lugar) deste centro, co obxecto de ofrecerlle a información oportuna sobre a situación e solicitar a súa colaboración.

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín

(o/a director/a)

(sinatura da persoa representante do organismo)

Anexo 15

Análise da información

Datos do centro educativo

Nome	Código
Enderezo	
Responsable da dirección	

Breve descrición dos feitos (data de coñecemento, tipo de incidencia, lugar...)

Feito	Medio/Forma	Lugar	Data

Observacións

--

Datos do alumnado implicado

Datos da presunta vítima		
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home
Representante legal 1	DNI	Parentesco
Representante legal 2	DNI	Parentesco

Datos do/a presunto agresor/a		
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home
Representante legal 1	DNI	Parentesco
Representante legal 2	DNI	Parentesco
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home
Representante legal 1	DNI	Parentesco

Representante legal 2	DNI	Parentesco

Datos do alumnado observador/espectador		
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home
Nome e apelidos		
Curso/Grupo	Idade	Sexo ☐ Muller ☐ Home

Datos doutros posibles observadores	Cargo/Posto
Nome e apelidos	
Nome e apelidos	
Nome e apelidos	
Nome e apelidos	

Datos dos profesionais implicados

Nome e apelidos	Cargo/Posto
Director/a	
Responsable atención/apoio á vítima	
Responsable tramitación protocolo	
Instructor/a do expediente	
Departamento de orientación	
Outros profesionais do centro	
Outros profesionais externos	
Outros	

Medidas adoptadas de protección e control

Persoa obxecto da medida	Medidas
A presunta vítima	

A/s presunta/s persoa/s agresora/s	
O alumnado observador/espectador	

Actuacións desenvolvidas

Entrevistas		Nome e apelidos	Data
Presunta vítima	Alumno/a		
	Familia		
Presunto/s agresor/es	Alumno/a		
	Familia		
	Alumno/a		
	Familia		
	Alumno/a		
	Familia		
Alumnado observador/espectador	Alumno/a		
	Alumno/a		
	Alumno/a		
Outros profesionais do centro e/ou externos			
Outros profesionais do centro e/ou externos			
Outros profesionais do centro e/ou externos			

Outras actuacións (se son relevantes)		
Actuación	Información recollida (breve descrición)	Data

Observacións

Recoller os aspectos que se consideren relevantes e non estean reflectidos nos apartados anteriores

--

Conclusións e proposta

Situación ou non de acoso escolar	
☐ Confírmanse indicios suficientes dunha situación de acoso escolar e/ou ciberacoso, logo da análise da información recadada	☐ Da análise da información recadada non se derivan indicios suficientes da existencia de acoso
☐ Proposta de inicio do expediente oportuno á dirección do centro	☐ Proposta de revisión das medidas de prevención e sensibilización do centro, en materia de convivencia, sobre todo:

	☐ Plan de convivencia e normas de convivencia ☐ Normas de organización e funcionamento do centro ☐ Outras
☐ Recomendación de comunicación a outros organismos (casos de especial gravidade) ☐ Si (indicar a cal/cales) ... ☐ Non	

....., ... de ..... de .....

Sinatura

(persoa receptora da información, responsable da tramitación)

Anexo 16

Proposta de medidas que hai que adoptar. Seguimento e avaliación

Proposta que lle fai a persoa responsable da tramitación á dirección do centro educativo. Estas medidas son continuación das adoptadas nun primeiro momento pola dirección do centro como medidas urxentes/cautelares ao inicio do procedemento.

Datos do centro educativo

Nome	Código
Enderezo	
Responsable da dirección	

Medidas propostas de protección á presunta vítima

Medida	Grao de consecución	Avaliación

Outras medidas

Medida	Grao de consecución	Avaliación
Co grupo-clase do alumnado implicado		
Co alumnado observador/espectador		
Coas familias do alumnado implicado		

Medida	Grao de consecución	Avaliación
Coas familias do alumnado do centro en xeral		
Co equipo docente do alumnado implicado		
Co equipo docente do centro en xeral		

Observacións

Recoller os aspectos que se consideren relevantes e non estean reflectidos nos apartados anteriores

....., ... de ..... de .....

Sinatura

Recibín

(persoa responsable da tramitación)

(o/a director/a)
